

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.002.03.2021

Pani

Monika Kaczmarczyk

Dyrektor Gminnego Ośrodka

Pomocy Społecznej w Kętach

ul. Żwirki i Wigury nr 8

32-650 Kęty

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/044 Zapewnienie dziennej opieki osobom starszym w ramach realizacji Programu „Senior+”

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

ul. Łobzowska 67, 30-038 Kraków

T +48 12 342 34 00, F +48 12 342 34 44

lkr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Żwirki i Wigury 8, 32-650 Kęty (GOPS, Ośrodek).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Dyrektorem GOPS była od 1 czerwca 2016 r. Pani Monika Kaczmarczyk. (akta kontroli str. 253-255)
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Program „Senior+” jako skuteczne narzędzie polityki senioralnej realizowanej przez samorządy.2. Wykonywanie dotowanych zadań, uzyskanie zakładanych efektów oraz przestrzeganie zasad wykorzystania środków określonych w Programie „Senior+” i w umowach.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018-2020, z wykorzystaniem informacji i dokumentów sporządzonych przed i po tym okresie.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Marcin Hałat, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/11/2021 z 11 stycznia 2021 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna kontrolowanej działalności²

Działający w ramach struktury Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętach Dzienny Dom „Senior-Wigor” w Kętach (DDSW) stanowił istotną formę realizacji przyjętej polityki senioralnej na obszarze gminy Kęty. Placówka, realizując swoje zadania, przyczyniła się do poprawy jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziałając ich izolacji społecznej. Działalność DDSW pozwoliła osiągać zakładane efekty, a warunki wykorzystania przyznanych na ten cel dotacji były spełnione.

GOPS dokonywał diagnozy oraz oceny sytuacji osób starszych na terenie Gminy. Aktualne potrzeby zapewnienia wsparcia seniorom były rozpoznane i analizowane.

W styczniu 2021 r. (w trakcie kontroli NIK) Rada Miejska w Kętach przyjęła uchwałę w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kęty na lata 2021-2026, w której na pierwszym miejscu wskazano na dominujące problemy i niezaspokojone potrzeby osób starszych, oraz zaznaczono, że ustalone cele strategiczne i kierunki działań, w tym te dotyczące osób starszych i niepełnosprawnych mają pozwolić na ograniczenie skutków problemów społecznych rozpoznanych na terenie gminy Kęty: zapewnią seniorom dostęp do zróżnicowanych usług społecznych, a realizacja, monitoring i ewaluacja przyjętych wskaźników spoczywa na GOPS/samorządzie gminnym.

Jednym z efektów analiz w zakresie potrzeb było uruchomienie w 2015 r. oraz dalsze, nieprzerwane – z korzyścią dla kilkudziesięciu osób starszych - funkcjonowanie DDSW. W latach objętych kontrolą, zrealizowano wiele inicjatyw i działań sprzyjających osobom starszym, solidarności międzypokoleniowej czy tworzeniu warunków do pobudzania aktywności obywatelskiej seniorów w lokalnej społeczności gminy, w tym sołectw.

NIK stwierdził, że w kontrolowanym okresie usługi świadczone osobom starszym w środowisku lokalnym, w tym: usługi opiekuńcze (również specjalistyczne) w miejscu zamieszkania oraz świadczenie wsparcia dziennego miały charakter przeważający. Nie zaobserwowano tendencji zwykłej liczby osób kierowanych do domów pomocy społecznej, a pomoc tym osobom w miejscu zamieszkania nie była ograniczana. GOPS zarządzał środkami finansowymi w wysokości, która umożliwiała funkcjonowanie oraz realizację pomocy świadczonej osobom starszym. W latach 2018-2020 GOPS wydatkował (w tym na osoby starsze) na usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania (i specjalistyczne usługi opiekuńcze) środki w wysokości 262,9 tys. zł; pobyt podopiecznych w DDSW – 1 052,3 tys. zł, a na świadczenie usług pobytu w domach pomocy społecznej 1 533,9 tys. zł.

DDSW jako jednostka wchodziła w ramy struktury organizacyjnej GOPS. Zgodnie ze Statutem DDSW, Regulaminem Organizacyjnym GOPS jak i Regulaminem samej placówki, DDSW stanowił ośrodek dziennego wsparcia dla osób nieaktywnych zawodowo, w wieku powyżej 60 roku życia, które wymagają częściowej opieki i pomocy. W trakcie pobytu wszystkim podopiecznym placówki zapewniano usługi: socjalne, opiekuńczo-terapeutyczne, edukacyjne, kulturalno-oświatowe, aktywności ruchowej, aktywizacji społecznej.

DDSW spełniał wszystkie obligatoryjne standardy Dziennego Domu Senior+ określonych w pkt IV.2 Programu „Senior+”³. W trakcie kontroli NIK w łazience DDSW zamontowany został prysznic z uchwytem (który wcześniej był dostępny dla podopiecznych we współdzielonej z pomieszczeniami Orlika2012 części tego

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

³ Uchwała nr 34 Rady Ministrów z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior-WIGOR” na lata 2015–2020 (M.P. poz. 341) - http://senior.gov.pl/program_senior_plus/pokaz/197 zmieniona uchwałą Rady Ministrów Nr 157 z dnia 20 grudnia 2016 r. - <https://das.mpips.gov.pl/source/wigor/Uchwała%20157%20RM%20Senior.pdf>

samego budynku). Stan zatrudnienia w placówce był zgodny z zasobami kadrowymi wskazanymi w ofertach złożonych przez Gminę w ramach konkursu na poszczególne lata objęte kontrolą.

Zlecone zadania GOPS zrealizował zgodnie ze złożonymi ofertami i zawartymi umowami. Dotacje otrzymane w latach 2018, 2019 i 2020 zostały wydatkowane zgodnie z umową; ponoszone były zgodnie z kalkulacją kosztów zawartą w ofercie, do której odnosiła się umowa. Procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach realizacji zadania został zachowany. W GOPS prowadzono wyodrębnioną dokumentację finansowo-księgową oraz ewidencję księgową zadania, zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy o rachunkowości⁴ oraz postanowieniami umowy, w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. W ramach Programu wyodrębniono konta analityczne (w podziale na środki własne i dofinansowanie). Sporządzanie i przechowywanie dokumentacji finansowej i merytorycznej odbywało się zgodnie z postanowieniami umowy; dokumenty były opisane zgodnie z wytycznymi określonymi w umowie. Prawidłowo wypełniano obowiązki informacyjne, zgodnie z zasadami Programu, ogłoszeniem konkursowym oraz postanowieniami umowy (oznaczenia były m.in. na tablicach, budynku, umowach na usługi, stronach internetowych, dokumentach rekrutacyjnych, czy księgowych).

Sprawozdania z realizacji zadania za 2018, 2019 i 2020 r. zostały sporządzone na podstawie wzorów dokumentów dotyczących ogłoszenia o konkursie / umowy, zgodnie z zawartymi umowami, w terminach 30 dni od zakończenia realizacji zadania. Sprawozdania z wykonania zadania publicznego uwzględniały m.in. dane dotyczące rzeczywistej liczby seniorów objętych wsparciem w ramach Programu, kosztu realizacji zadania oraz liczby seniorów objętych poszczególnymi usługami wraz z ich opisem.

Przekazane dotacje wykorzystano w całości. W każdym z kontrolowanych lat składano sprawozdanie z trwałości realizacji zadania.

W toku kontroli stwierdzono nieprawidłowości o charakterze formalnym, które nie miały istotnego wpływu na ocenę działań podejmowanych przez GOPS, tj.:

1. Nieprzeprowadzenie w 2017 r. ewaluacji śródkresowej (mid-term) w zakresie Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Kęty na lata 2014-2020.
2. Powierzenie funkcji Kierownika DDSW osobie nieposiadającej jednej z wymaganych ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁵ kwalifikacji wymienionych w art. 122 ust. 1 ups, tj. specjalizacji z organizacji pomocy społecznej.
3. Nieujęcie w składanych przez GOPS w sprawozdaniach końcowych z wykonania zadania publicznego informacji dotyczących środków finansowych z innych źródeł, a pochodzących z wpłat i opłat adresatów zadania publicznego.

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 217.

⁵ Dz. U z 2020 r., poz. 1876 ze zm., dalej: ups.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Polityka senioralna realizowana przez gminę

Opis stanu faktycznego

1.1. Rozpoznanie sytuacji osób starszych na terenie gminy

GOPS dokonywał rozpoznania / diagnozy sytuacji osób starszych na terenie gminy na etapie opracowywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Kęty na lata 2014-2020⁶. Strategię opracowano przy udziale przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy i powiatu, radnych i organizacji pozarządowych. Ujęto w niej Kierunek III. *Pomoc osobom starszym i profilaktyka dobrej starości, cele szczegółowe – stworzenie osobom starszym warunków do aktywnego udziału w społeczności lokalnej i utrzymania samodzielności życiowej oraz zapewnienie łatwo dostępnej opieki i pielęgnacji osobom starszym*. W Strategii wskazano zdiagnozowane, dominujące problemy społeczne w gminie, w tym osób starszych przez powołany w tym celu zespół ds. problematyki osób starszych. Problematyka dotycząca osób starszych była wskazana jako jeden z trzech kluczowych obszarów problemowych wg stopnia ich natężenia; ujęto w niej problematykę starzenia się społeczeństwa, jak i konieczność uwzględnienia zmian demograficznych, które zachodzą i będą zachodzić, a także wskazano na związane z nimi zmiany zapotrzebowania na określone usługi. Jako jeden z kierunków interwencji uznano pomoc osobom starszym i profilaktykę dobrej starości. Do tego celu strategicznego wpisano działania mające stworzyć osobom starszym warunki do aktywnego udziału w społeczności lokalnej i utrzymywania samodzielności życiowej⁷ oraz zapewnienie łatwo dostępnej opieki i pielęgnacji osobom starszym⁸.

(akta kontroli str. 83, 841-879, 881-942)

Diagnozę ujęto również w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Kęty na lata 2016-2023⁹ (GPR), w którym jako cel strategiczny nr 1 wpisano: Aktywna społecznie, kulturowo i sportowo społeczność obszaru rewitalizacji – stworzenie przestrzeni dla aktywności osób starszych i samotnych oraz wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym¹⁰.

W Strategii jak i GPR wskazano, że stopniowe starzenie się społeczeństwa jest niekorzystnym procesem demograficznym, który generuje różnego rodzaju problemy i związane z nimi zmiany zapotrzebowania na określone usługi. Ma ono określone skutki finansowe dla systemu finansów publicznych w postaci wzrostu kosztów opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi. W GPR wskazano, że w społeczeństwie, „w którym żyje dużo seniorów konieczne jest zapewnienie podstawowych potrzeb związanych zarówno z eliminacją barier infrastrukturalnych, jak i potrzeb kulturalnych, edukacyjnych. Osoby te często bywają samotne i żyją w izolacji od mieszkańców. Często też nie wiedzą, że mogą aktywnie spędzać czas

⁶ Przyjęta pierwotną uchwałą nr LII/517/2014 z dnia 27 czerwca 2014 r. Rada Miejska w Kętach przyjęła Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kęty na lata 2014-2020.

⁷ M.in. rozwijanie współpracy między organizacjami i instytucjami na rzecz wspólnych inicjatyw dla osób starszych, organizowanie dziennych form spędzania czasu i rozwoju zainteresowań, organizowanie tematycznych spotkań edukacyjnych, rozbudzanie, promowanie zainteresowań aktywnym, zdrowym, stylem życia, itp.

⁸ M.in. przez wparcie edukacyjne członków rodzin sprawujących opiekę nad osobą starszą, wykorzystanie zasobów środowiskowych do organizowania usług opiekuńczych czy pomoc osobom starszym, chorym w utrzymywaniu kontaktów społecznych przez organizowanie wolontariatu.

⁹ https://prawomiejskowe.pl/UrzadGminyKety/document/82550/Uchwa%C5%82a-XXV_234_2016

¹⁰ „W wymiarze pomocy społecznej Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kęty na lata 2016-2023 z kolei ukierunkowany jest na stworzenie przestrzeni dla aktywności osób starszych, samotnych i wykluczonych, lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Planowane zadania w ramach tego celu zakładają m.in. stworzenie Centrum Integracji Mieszkańców, realizację działań na rzecz integracji społecznej mieszkańców poprzez np. interwencję w przestrzeń publiczną angażujące różne grupy mieszkańców, czy utworzenie klubów i świetlic dla seniorów.” (str. 76).

wolny, angażując się w życie lokalnej społeczności. Sugeruje się zatem podjęcie działań mających na celu poprawę jakości życia seniorów, poprzez ich aktywizację społeczną, integrację ze społecznością i ciągłe diagnozowanie ich potrzeb.”¹¹

Dane zawarte w Strategii i GPR, w tym dotyczące seniorów, pochodzą z danych własnych, statystycznych, demograficznych, z GUS, PUP, ROPS oraz innych instytucji realizujących zadania na rzecz osób starszych.

Ponadto – jak wyjaśniła Dyrektor - sytuację osób starszych w gminie monitoruje GOPS, dokumentując te działania przez wywiady środowiskowe, protokoły czy adnotacje pracowników socjalnych z odwiedzin i obserwacji poczynionych w środowisku (praca w terenie), a także na podstawie prowadzonych rozmów, co pozwala na analizę i systematyczne monitorowanie potrzeb czy sytuacji osób starszych (jak również samotnych, bezdomnych i bezradnych) na terenie gminy Kęty. Zgłaszane podczas monitorowania potrzeby środowisk seniorskich miały swoje odzwierciedlenie w ofertach i programach skierowanych dla seniorów przez GOPS. W ramach monitorowania przez GOPS sytuacji osób starszych nie sporządzano odrębnych dokumentów (zbiorcze/sprawozdawcze) dotyczących monitorowania – wskazała Dyrektor. W analizowaniu i rozpoznawaniu potrzeb ww. grupy społecznej współpracowano z dzielnicowymi, służbą zdrowia, strażą pożarną, sądem i innymi jednostkami, które mają wpływ na sytuację tych osób.

(akta kontroli str. 3-4, 17-21, 65-72, 83, 841-879, 881-942, 1732-1861)

Corocznie opracowywana w GOPS ocena zasobów pomocy społecznej (OZPS) była dokumentem, który zawierał dane dotyczące poprzedniego roku i odzwierciedlał potrzeby osób starszych i realizowane działania na ich rzecz. We wnioskach końcowych OZPS dotyczących osób starszych zawarto informację o konieczności podejmowania w tym kierunku (dalszych) działań. Zwracano w nich uwagę na politykę senioralną, starzenie się społeczeństwa, potrzebę zwiększania kadry opiekującej się osobami starszymi, zwiększania nakładów finansowych z budżetu gminy przeznaczonych na realizację usług opiekuńczych, co ma spowodować częściowe chociaż zmniejszenie liczby osób korzystających z domów pomocy społecznej, w których koszt pobytu jest bardzo wysoki i rośnie. Wskazano tam również na powstanie ośrodka dla seniorów i wsparcie finansowe gminy powodujące wzrost liczby korzystających z usług opiekuńczych; konieczność zabezpieczenia środków na utrzymanie ośrodka wsparcia dziennego po skończeniu okresu dofinansowania z ministerstwa, a także rozważenie możliwości powiększenia liczby miejsc w placówce lub ewentualnie powstanie nowej¹². Systematycznie, wraz z każdym rokiem, we wnioskach końcowych OZPS, zawierano coraz to szerszą informację o sytuacji osób starszych.

(akta kontroli str. 1018-1199)

W corocznych sprawozdaniach z działalności GOPS¹³ przedstawiano potrzeby w zakresie pomocy społecznej; zwracano uwagę na fakt starzenia się społeczeństwa, wskazano konieczność przeciwdziałania jego negatywnym skutkom, a także potrzebę zapewnienia opieki osobom starszym pozbawionych możliwości opieki ze strony rodziny.

W sprawozdaniu za 2020 r. z działalności GOPS, wskazano, że [na terenie gminy] „wzrasta liczba osób starszych, samotnych, schorowanych”, coraz więcej osób wymaga opieki w miejscu ich zamieszkania, lub umieszczenia w placówce zapewniającej opiekę. Wskazano, że wychodząc naprzeciw oczekiwaniom, a także organizując seniorom czas, gdy rodzina coraz częściej nie jest w stanie zapewnić im

¹¹ Str. 44 GPR.

¹² Str. 71 OZPS za rok 2019.

¹³ Analizie poddano sprawozdania za rok 2017, 2018, 2019 i 2020.

opieki (z różnych względów), „dobrym rozwiązaniem jest zapewnienie tym osobom opieki w placówce wsparcia dziennego, a co za tym idzie finansowanie przez gminę utrzymania ośrodka wsparcia”. W sprawozdaniu za rok 2020 znalazła się również informacja o konieczności prowadzenia i zapewnienia miejsc w mieszkaniu chronionym, które jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia albo zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Zaznaczono, że „koniecznym jest (...) dążenie do powstania w gminie mieszkania chronionego”.

Jednymi z celów głównych i działań priorytetowych sformułowanych w zapisach Strategii oraz GPR była szeroko rozumiana poprawa warunków funkcjonowania osób starszych oraz ich aktywizacja. Wynikające z diagnozy założenia realizowano m.in. poprzez rozwój środowiskowych i instytucjonalnych (placówka wsparcia dziennego) form opieki i wsparcia osób starszych oraz udział w projektach skierowanych na integrację i rozwój osób starszych.

(akta kontroli str. 65-72, 841-879, 881-942, 1200-1411)

W latach 2018-2020 odbywały się spotkania, narady, konsultacje, które dotyczyły sytuacji osób starszych w gminie Kęty i proponowanych form pomocy tej grupie wiekowej. W tym czasie podjęto działania w zakresie pomocy osobom starszym i niepełnosprawnym, poprzez udział gminy w realizacji programów i zapewnienie środków finansowych, które były wkładem własnym. W/w spotkania, narady, czy konsultacje nie były ewidencjonowane ani protokołowane z uwagi na ich znaczną liczbę i charakter. Dyrektor wskazała, że GOPS na bieżąco, w miarę potrzeb i konieczności konsultował działania podejmowane na rzecz osób starszych społeczności lokalnej z Burmistrzem Gminy Kęty. Dodała, że konsultacje te nie były ewidencjonowane ani protokołowane; GOPS korzystał z dokumentów i informacji dostępnych wszystkim zainteresowanym osobom, które mogą służyć działaniom w zakresie koordynacji realizacji zadań wynikających ze strategii.

(akta kontroli str. 19-21, 31-37, 65-72, 83)

1.2. Rodzaje usług społecznych kierowanych do osób starszych

GOPS uwzględniał potrzeby osób starszych zawarte w dokumentach strategicznych gminy. Ośrodek występował o środki zewnętrzne na realizację projektów i programów nakierowanych na wsparcie osób i rodzin, aktywizację społeczną czy pomoc osobom starszym. Poglębiał współpracę z partnerami w obszarze wsparcia seniorów i osób niepełnosprawnych, we współpracy z przedstawicielami społeczności lokalnej, organizacjami i instytucjami, a to w oparciu o zdiagnozowane potrzeby i zasoby poszczególnych społeczności lokalnych. GOPS przy realizacji programów współpracował i współpracuje z Urzędem Gminy Kęty, Gminną Biblioteką Publiczną w Kętach, Muzeum im. A. Kłosińskiego w Kętach, Domem Kultury w Kętach, Ośrodkiem Sportu i Rekreacji, kołami gospodyń wiejskich, sołeckimi nieformalnymi klubami seniora, Komendą Policji w Kętach, Ochotniczą Strażą Pożarną w Kętach, Uniwersytetem III Wieku w Kętach, Fundacją Miejsc i Ludzi Aktywnych „Miła” w Krakowie, Centrum Nowoczesnej Rehabilitacji i Opieki „TRI-VITA” w Porąbce. W ramach współpracy podjęto wiele inicjatyw, zarówno przez GOPS, jak i jednostki gminne w zakresie dodatkowej oferty skierowanej do osób starszych w formie zajęć edukacyjnych, rekreacyjnych, zdrowotnych, spotkań, wycieczek, bali seniorów, zaopatrzenia w czujniki dymu, dostarczania wiedzy na temat zagrożeń seniorów.

(akta kontroli str. 19-21, 31-37, 65-81, 83, 472-482, 1018-1199, 1200-1411)

W kontrolowanym okresie, w zakresie pomocy osobom starszym, dostępne były w Gminie następujące formy wsparcia:

- placówka wsparcia dziennego „Senior-Wigor” (świadczeniem tym objętych było w 2018 r.: 28; w 2019 r.: 30; w 2020 r.: 27 osób starszych), jako rodzaj wynikającej

z art. 51 ust. 1 ups pomocy osobom, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze lub posiłek, świadczone w ośrodku wsparcia;

- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania (świadczeniem tym objętych było w 2018 r.: 45; w 2019 r.: 50; w 2020 r.: 46 osób starszych); specjalistyczne usługi opiekuńcze (świadczeniem tym objętym było w 2020 r.: 5 osób starszych), jako wynikający z art. 50. ust. 1 ups rodzaj pomocy w formie usług opiekuńczych przysługującej osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona;
- dom pomocy społecznej (świadczeniem tym objętych było w 2018 r.: 5; w 2019 r.: 9; w 2020 r.: 7 osób starszych), jako forma wynikającego z art. 54 ust. 1 ups prawa do umieszczenia w DPS, które przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych.

Świadczeniem dominującym, ze względu na liczbę osób nim objętych były usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania. Nie były dostępne usługi z zakresu rodzinnych domów pomocy (art. 52 ust. 1 ups), udostępnianie mieszkań chronionych (art. 53 ust. 1 ups) oraz w latach 2018-2019 specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Dyrektor wyjaśniła, że przyczyną braku osób starszych korzystających z zakresu rodzinnych domów pomocy, mieszkań chronionych czy specjalistycznych usług opiekuńczych (z wyłączeniem 2020 r.) był brak wniosków wpływających do GOPS w zakresie realizacji w/w zadań. Dodała, że GOPS realizuje zadania zgodnie z oczekiwaniami i potrzebami osób starszych oraz możliwościami gminy w tym zakresie i – jak wskazała - „jeżeli będzie konieczność realizacji w/w form pomocy, GOPS podejmie działania w celu ich uruchomienia”. Jednocześnie stwierdziła, że w wyniku monitoringu pracowników GOPS, a także indywidualnych potrzeb mieszkańców udzielana jest pomoc adekwatna do potrzeb osób starszych w postaci finansowej, usługowej lub pozafinansowej.

(akta kontroli str. 19-21, 22-23, 65-81, 953-1004)

Według stanu na koniec lat 2018, 2019 i 2020 liczba osób oczekujących na przyjęcie do DDSW wynosiła po 47 osób w roku 2018 i 2019 oraz 43 osób w 2020 r. W 2018 r. było 14 kart zgłoszeniowych z poprzedniego roku, 12 nowych kart zgłoszeniowych oraz 21 wniosków osób kontynuujących. Na liście oczekujących przeniesionych na 2019 r. było 9 osób, z uwagi na fakt rezygnacji 9 osób z przyznania prawa pobytu w DDSW, a jedna osoba zmarła.

W 2019 r. było 9 kart zgłoszeniowych z poprzedniego roku, 16 nowych kart zgłoszeniowych oraz 22 wnioski osób kontynuujących. Na liście oczekujących przeniesionych na 2020 r. było 15 osób, a w ciągu roku 2 osoby zrezygnowały z przyznania prawa pobytu.

W 2020 r. było 15 kart zgłoszeniowych z poprzedniego roku, 4 nowe karty zgłoszeniowe oraz 24 wnioski osób kontynuujących. Na liście oczekujących przeniesionych na 2021 r. było 14 osób, 1 osoba zrezygnowała z przyznania prawa pobytu, a 1 osoba w tym czasie zmarła.

W OZPS za 2017 r. w dziale *Wnioski końcowe* zwrócono uwagę na stale rosnącą liczbę osób starszych, konieczne rozwijanie infrastruktury i dalsze planowanie różnorodnych form aktywizacji dla tych osób, zgodnie z ich zainteresowaniami. Dodano, że „w celu możliwie najefektywniejszego wykorzystania istniejących na terenie Gminy placówek wsparcia dziennego należy kontynuować działania mające na celu poprawę istniejącej już infrastruktury, jak również rozwijanie nowej” (pkt 6 wniosków). Stwierdzono, że z roku na rok rośnie liczba osób korzystających

z usług opiekuńczych, zwłaszcza osób najstarszych wymagających stałej wielogodzinnej opieki; zwiększająca się liczba osób korzystających z takiej formy pomocy, generuje konieczność zwiększenia liczby kadry realizującej usługi opiekuńcze oraz nakładów finansowych z budżetu gminy przeznaczonych na ten cel. Podobnej treści zapisy znalazły się w OZPS za 2019 r., jak również dodano, że „koniecznym jest zabezpieczenie środków na utrzymanie ośrodka po skończeniu okresu dofinansowania z ministerstwa, a także możliwości powiększenia liczby miejsc w placówce lub ewentualnie powstanie nowej”. Jednocześnie w sprawozdaniu z działalności GOPS za 2020 r. ujęto zapisy dotyczące oczekiwań rodzin w zakresie pomocy w zorganizowaniu opieki dla osób starszych w placówce wsparcia dziennego, gdy nie są w stanie jej zapewnić, a „co za tym idzie finansowanie przez gminę utrzymania ośrodka wsparcia”.

Dyrektor wyjaśniła, że okres oczekiwania na realizację świadczeń wynikających z art. 50 ust. 1, art. 51 ust. 1, art. 52 ust. 1, art. 53 ust. 1 art. 54 ust.1 ups wg stanu na koniec lat 2018-2020 był terminowy i zgodny z Kpa. Dyrektor wskazała, że postępowania były prowadzone bez zbędnej zwłoki, a wywiady środowiskowe były przeprowadzane zgodnie z zapisem ustawy o pomocy społecznej, tj. do 14 dni od dnia złożenia wniosku. Decyzje wydawane były w terminie nie przekraczającym 30 dni od dnia złożenia wniosku przez stronę¹⁴. Badanie 12 teczek wraz z aktami i dokumentacją osób korzystających z DDSW w latach 2018-2020 potwierdza działania GOPS w zakresie niezwłocznego prowadzenia spraw i zachowania terminów ustawowych.

(akta kontroli str. 65-72, 310-381, 1018-1199, 1200-1411)

1.3. Informowanie seniorów o możliwości uzyskania wsparcia na terenie gminy

Mieszkańcy z terenu gminy Kęty pozyskiwali informacje na temat funkcjonowania DDSW z różnych źródeł, w tym m.in. ze strony internetowej GOPS oraz serwisu społecznościowego Facebook dedykowanego DDSW¹⁵; serwisu internetowego Gminy Kęty (InfoKęty), prasy lokalnej „Kęczanin”. Ponadto informacje o możliwości korzystania z szerokiej oferty na rzecz osób starszych można było uzyskać w czasie prowadzonych kęckich „Senioraliów”, Pikników Rodzinnych, w których pracownicy Ośrodka mając swoje promocyjne stanowisko informowali szczegółowo zainteresowanych seniorów o zasadach ubiegania się o przyznanie prawa pobytu. W okresie od 2015 roku z wyłączeniem okresu pandemii, DDSW prowadził działalność integracyjną z seniorami z Uniwersytetu III Wieku, Klubami Seniora, Kołami Gospodyń Wiejskich, Kołem Polskiego Związku Niewidomych w Kętach oraz Miejską Radą Seniorów. Dyrektor wskazała, że podczas wspólnych spotkań seniorzy otrzymywali informacje na temat oferty usług jaką proponuje ośrodek oraz jakie są zasady przyznawania prawa pobytu¹⁶. Kierownik placówki był zapraszany, aby przekazać powyższe informacje, na sesje Miejskiej Rady Seniorów, spotkanie w klubie Seniora w Witkowicach, zebranie społeczności osób zrzeszonych w kęckim Związku Niewidomych. Ponadto pracownicy socjalni GOPS w ramach prowadzonej pracy socjalnej oraz w czasie sporządzania wywiadów środowiskowych, informowali osoby starsze o formach i zasadach funkcjonowania DDSW. W 2020 roku GOPS zredagował ulotkę informacyjną dla kęckich seniorów „Senior w potrzebie”, w której umieścił m.in. najważniejsze informacje na temat możliwości skorzystania ze wsparcia DDSW. Zawierała ona najważniejsze dane kontaktowe do instytucji, ośrodków i placówek, które mogą osobom starszym ułatwić funkcjonowanie

¹⁴ Dyrektor wskazała, że w nielicznych przypadkach zgodnie z KPA postępowania były wydłużane z uwagi na konieczność uzupełnienia dokumentacji koniecznej do wydania stosownej decyzji w konkretnej sprawie.

¹⁵ <https://pl-pl.facebook.com/pages/category/Organization/Dzienny-Dom-Senior-Wigor-1696358193920927/>

¹⁶ Np. ulotka składana w 2020 r. – 2500 szt., kalendarz na 2016 r., z zawartą informacją o DDSW i danymi kontaktowymi – 250 szt.

w środowisku. Ulotka zawiera praktyczne dane kontaktowe z opisem świadczonej oferty (w tym te realizowane przez: Dom Kultury w Kętach, Gminna Biblioteka Publiczna w Kętach, Muzeum w Kętach, Miejską Radę Seniorów, Uniwersytet III Wieku, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Kętach, lokalne kluby seniora, koła gospodyń wiejskich) ułatwiającej rozwiązywanie problemów dnia codziennego. Ulotka była dostępna na terenie miasta i gminy Kęty w różnych punktach m.in. Urzędzie Gminy Kęty, Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Kętach, Domu Kultury w Kętach, Bibliotece w Kętach oraz filiach na terenie sołectw, Ośrodkach Zdrowia.

Ulotki, jak i plakaty informujące były również dostępne w GOPS, DDSW i jednostkach organizacyjnych podległych gminie. W 2020 r. DDSW obchodził swoje 5-lecie istnienia, co zostało uwiecznione w materiale filmowym oraz artykule przygotowanym specjalnie na tę okoliczność.¹⁷

Jak wyjaśniła Dyrektor, użytkownicy placówki informowali również swoich znajomych, przyjaciół o możliwości ubiegania się o pobyt w ośrodku, a jednocześnie z uwagi na fakt, iż budynek DDSW usytuowany był w bliskim sąsiedztwie placu targowego w Kętach, mieszkańcy, a przede wszystkim seniorzy robiąc zakupy często odwiedzali DDSW i pytali o świadczone usługi oraz zasady przyjęcia.

Strona internetowa GOPS zawierała dane o prowadzonych Programach, w tym Senior-Wigor współfinansowanym z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej czy innymi współfinansowanymi z funduszy UE. Informacja o działalności DDSW oraz o otrzymanym dofinansowaniu z Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020 za każdy rok, od początku istnienia DDSW umieszczona była w zakładce dotyczącej DDSW na stronie internetowej Gminy Kęty¹⁸. Na stronie internetowej GOPS¹⁹ z kolei zawarto informacje, dzięki którym można było poznać warunki uczestnictwa w DDSW, sprawdzić możliwość otrzymania danego rodzaju świadczeń, pomocy z zakresu ups, czy pobrać stosowne dokumenty do wypełnienia, w tym kartę zgłoszenia do DDSW. Informacja w zakładce DDSW zawierała również dane o świadczonych usługach, kosztach pobytu, czy warunkach korzystania, i dane kontaktowe (imiona i nazwiska pracowników DDSW, godziny pracy, telefon, mail).

(akta kontroli str. 19-21, 31-37, 65-81, 88, 144, 275-297, 383-471, 479-482, 504-612, 796-810, 1200-1411)

1.4. Finansowanie pomocy społecznej świadczonej osobom starszym

W kontrolowanym okresie GOPS dysponował środkami finansowymi w wysokości umożliwiającej realizację pomocy, w tym świadczonej osobom starszym. W latach 2018-2020 na ww. pomoc GOPS wydatkował:

- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania²⁰ - 254,9 tys. zł; specjalistyczne usługi opiekuńcze – 8 tys. zł (wyłącznie w 2020 r.); łącznie: 262,9 tys. zł.
- pobyt w domach pomocy społecznej²¹: 1 533,9 tys. zł.
- placówki wsparcia dziennego²² (DDSW) – 1 052,3 tys. zł;

Plan wydatków GOPS na formy wsparcia, w tym dla osób starszych przedłożony Gminie na poszczególne lata objęte kontrolą wynosił:

¹⁷ <http://kety.pl/-16516.html>; materiał filmowy: <https://www.youtube.com/watch?v=WndDp6Z8thI>

¹⁸ <http://www.kety.pl/>

¹⁹ <https://www.gops.kety.pl/>

²⁰ Art. 50 ust. 1 ups; w tym na Program „Opieka 75+”: w 2018 r. – 9,9 tys. zł; w 2019 r. – 25,3 tys. zł; w 2020 r. – 24,8 tys. zł.

²¹ Art. 54 ust. 1 ups; w tym na osoby starsze: w 2018 r. – 159,2 tys. zł; 2019 r. – 212,0 tys. zł; 2020 r. – 149,9 tys. zł).

²² Art. 51 ust. 1 ups; wszystkie osoby korzystające z tej formy wsparcia stanowiły osoby starsze.

- na 2018 r.: 925,8 tys. zł (na placówki wsparcia dziennego: 360,0 tys. zł; usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania: 90,8 tys. zł; domy pomocy społecznej: 475,0 tys. zł).
Wydatkowano kwotę 902,0 tys. zł (na placówki wsparcia dziennego 366,4 tys. zł; usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania 65,4 tys. zł; domy pomocy społecznej 470,2 tys. zł).
- na 2019 r.: 967,8 tys. zł (na placówki wsparcia dziennego: 360 tys. zł; usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania 70,8 tys. zł; domy pomocy społecznej 537,0 tys. zł).
Wydatkowano kwotę 979,9 tys. zł (na placówki wsparcia dziennego: 359,9 tys. zł; usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania: 69,6 tys. zł; domy pomocy społecznej: 550,3 tys. zł).
- na 2020 r.: 1 080,0 tys. zł (na placówki wsparcia dziennego: 360,0 tys. zł; usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania 60,0 tys. zł; domy pomocy społecznej: 660,0 tys. zł).
Wydatkowano kwotę 967,2 tys. zł (na placówki wsparcia dziennego: 325,9 tys. zł; usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania: 119,9 tys. zł; specjalistyczne usługi opiekuńcze: 8 tys. zł, domy pomocy społecznej: 513,3 tys. zł)²³.

(akta kontroli str. 23, 25-26, 30, 65-72, 1719-1720, 1732-1737)

1.5. Rozwój poszczególnych form pomocy seniorom na terenie gminy

W latach 2017 – 2020 działaniami wymienionymi w art. 50 ust. 1, art. 51 ust. 1 oraz art. 54 ust. 1 ups objęto:

- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania - w 2017 r.: 45 osób starszych; w 2018 r.: 45; w 2019 r.: 50; w 2020 r.: 46; specjalistyczne usługi opiekuńcze – 2020 r.: 5 osób starszych;
- pobyt w domach pomocy społecznej - w 2017 r.: 8 osób starszych; w 2018 r.: 5; w 2019 r.: 9; w 2020 r.: 7;
- placówki wsparcia dziennego (DDSW) – w 2017 r.: 30 osób starszych; w 2018 r.: 28; w 2019 r.: 30; w 2020 r.: 27).

Pomoc w miejscu zamieszkania nie była ograniczana, w 2020 r. rozszerzono działania na specjalistyczne usługi opiekuńcze, a kierowanie osób do domów pomocy społecznej nie wykazywało tendencji zwykłej.

Najbardziej kosztowną formą pomocy był pobyt w domu pomocy społecznej, gdzie średni miesięczny koszt utrzymania jednej osoby wynosił: w 2017 r.: 2 332 zł, w 2018 r.: 2 654 zł, w 2019 r.: 2 684 zł, w 2020 r.: 2 631 zł.

²³ Dyrektor wyjaśniła, że w ciągu roku dokonywano zmian w planach jednostki. Wysoka frekwencja osób korzystających z usług Dziennego Domu "Senior-Wigor" w Kętach w roku 2018 spowodowała zwiększenie kosztów związanych z transportem i wyżywieniem. W związku z powyższym środki zaplanowane były niewystarczające i GOPS w Kętach wnioskował o zwiększenie planu finansowego w stosunku do planu pierwotnego o kwotę 6.500,00 zł. W ciągu 2019 r. również dokonywano zmian w planach jednostki. Zmiany były konieczne z uwagi na niewystarczające środki na pokrycie kosztów pobytu w DPS wynikające ze zwiększających się kosztów pobytu w poszczególnych DPS oraz konieczności umieszczenia nowych osób. Z kolei w ciągu 2020 roku także dokonywano zmian w planach jednostki, a to w związku z otrzymaniem dotacji na Program „Opieka 75+”, początkowo o 48.000,00 zł. W ciągu trwania programu dokonano przez Wojewodę Małopolskiego zmniejszenia dotacji z uwagi na niewykorzystanie środków o kwotę 20.416,00 zł. Dodatkowo zwiększono plan finansowy z uwagi na sytuację epidemiologiczną w roku 2020, która spowodowała, że osoby zatrudnione na umowę o pracę przebywały na zwolnieniach lekarskich, kwarantannach oraz izolacjach domowych i nie mogły świadczyć pracy w środowisku. W celu zapewnienia ciągłości działania usług w miejscu zamieszkania zwiększono środki finansowe na pokrycie kosztów osób zatrudnionych na umowach zlecenie o kwotę 39.095,00 zł. Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone przez GOPS w Kętach nie zostały ujęte w tym rozdziale. Środki na te usługi otrzymano w ramach Programu „Usługi Opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” – edycja 2020. Zgodnie z pismem z dnia 2 czerwca 2020 r. znak. WP-XI.955.6.2020 przyznano dofinansowanie w wysokości 4.000,00 zł. W ramach w/w programu GOPS w Kętach zabezpieczył wkład własny w wysokości 4.000,00 zł i środki zostały ujęte w rozdziale 85295 - Pozostała działalność. Z uwagi, iż środki pochodziły z Funduszu Solidarnościowego, to zgodnie z zapisami art. 10 ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Funduszu Solidarnościowym nie zostały one ujęte w planie wydatków jednostki. W księgach jednostki zostały ujęte pozabudżetowo.

Średni miesięczny koszt utrzymania jednej osoby w przypadku pozostałych form udzielania pomocy wynosił:

- placówka wsparcia dziennego „Senior+”²⁴: w 2017 r.: 1 498 zł; 2018 r.: 1 527 zł; w 2019 r.: 1 500 zł; w 2020 r.: 1 358 zł²⁵;
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania²⁶ - w 2017 r.: 269,58 zł; w 2018 r.: 262,34 zł; w 2019 r.: 237,63 zł; w 2020 r.: 304,58 zł (w 2020 r. dodatkowo specjalistyczne usługi opiekuńcze: 800,00 zł).

(akta kontroli str. 22-23, 1719-1720, 1732-1737)

1.6. Programowanie działań na rzecz seniorów w gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych

Zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 1 ups, uchwałą nr LII/517/2014 z dnia 27 czerwca 2014 r.²⁷ Rada Miejska w Kętach przyjęła Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kęty na lata 2014-2020²⁸.

Przyjęta Strategia, zgodnie z art. 16b ust. 2 ups, zawierała diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, spodziewanych efektów realizacji strategii, wskaźników realizacji działań i sposobu ich realizacji. W Strategii zapisano, że zadania w niej określone realizowane będą ze środków własnych Gminy, dotacji rządowych, środków rządowych w ramach konkursów ministerstwa pracy i polityki społecznej, dotacji samorządu województwa, środków zewnętrznych, w tym z Unii Europejskiej. W Strategii (pierwotnej) nie podano wymaganych ww. artykułem ram finansowania przyjętych zadań. W uchwale Rady Miejskiej w Kętach w sprawie zmiany Strategii z 27 lutego 2015 r. określono ramy finansowe przyjętych działań na lata 2015-2020, które „są uzależnione od możliwości finansowych Gminy Kęty i będą uwzględniane rokrocznie w uchwałach budżetowych.” Wielkość środków na realizację zadań w tych latach określono na podstawie zrealizowanych wydatków na świadczenia społeczne w 2014 r. i wynosiły rokrocznie, począwszy od 2015 do 2020, po 830 tys. zł.

W Strategii zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe Gminy: bezrobocie i rynek pracy, uzależnienia i przemoc w rodzinie, problemy osób starszych, problemy opiekuńczo-wychowawcze, niewydolność wychowawcza, dezintegracja rodziny, problemy wynikające z niepełnosprawności, ubóstwo, niska aktywność społeczna i brak współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami, bezdomność czy migracje zarobkowe młodzieży. Powyższe problemy społeczne zostały zhierarchizowane pod kątem analiz statystycznych i demograficznych, i stały się podstawą dla wypracowania kierunków działania w strategii gminy.

W Strategii odniesiono się do powiązań jej treści z strategią rozwoju gminy Kęty na lata 2012-2020, w której wskazano, że „rozwój placówek pomocy społecznej musi również uwzględniać zmiany demograficzne (starzenie się społeczeństwa kraju) i związane z nimi zmiany zapotrzebowania na określone usługi”. Jednocześnie wskazano na związek ze strategią rozwiązywania problemów społecznych dla powiatu oświęcimskiego na lata 2008-2015, gdzie w szczególności jako jedno z priorytetowych obszarów wskazano pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym.

²⁴ Art. 51 ust. 1 ups.

²⁵ Dyrektor wyjaśniła, że przyczyną obniżenia średniego miesięcznego kosztu utrzymania w placówce wsparcia dziennego w 2020 r. było ograniczone świadczenie usług przez specjalistów zatrudnionych na umowy cywilno-prawne, spowodowane czasowym zawieszeniem działalności na terenie całego województwa małopolskiego dziennych domów i klubów seniora, w tym w placówkach działających w ramach Programu Senior+ oraz innych placówkach dla osób starszych (epidemia). W związku z tym faktem, w 2020 r. wydatkowano mniej środków finansowych na utrzymanie ośrodka wsparcia i spadł średni miesięczny koszt utrzymania.

²⁶ Art. 50 ust. 1 ups.

²⁷ Zmieniona uchwałą nr V/26/2015 Rady Miejskiej w Kętach z dnia 27 lutego 2015 r.

²⁸ Dalej: Strategia.

W Strategii odniesiono się również do założeń strategicznych województwa małopolskiego na lata 2011-2020. W Strategii rozwoju województwa wskazano, że w obszarze Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne, kluczowe działania w obszarze polityki społecznej powinny przyczyniać się do „zapobiegania występowaniu oraz niwelowania przejawów wykluczenia społecznej, kulturowego i ekonomicznego, szczególnie wobec takich grup jak: (...) osoby starsze. Dodano, że w odpowiedzi na zmiany w strukturze demograficznej konieczne będzie podjęcie szerokich działań dostosowawczych w obszarze nie tylko rynku pracy, ale również „zbudowanie nowej oferty specjalistycznych usług adresowanych dla grupy seniorów”, co ma być odpowiedzią na skutki procesu starzenia się społeczeństwa.

Przyjęte w Strategii działania i kierunki interwencji pokrywały się i były spójne z tymi wskazanymi dla powiatu oświęcimskiego oraz województwa małopolskiego.

W Strategii zwrócono uwagę, iż struktura demograficzna gminy odzwierciedla ogólne tendencje krajowe, gdzie zaznacza się spadek liczby urodzin i wzrost procentowy osób w wieku poprodukcyjnym. Powoduje to, że „problemy osób starszych nabierają znaczenia w kształtowaniu rozwiązań w obszarze polityki społecznej gminy, co wymaga dostosowania w sferze infrastruktury społecznej i ofercie usług pomocowych”.

W Strategii zapisano adekwatne i zrozumiałe cele mające zmierzać do rozwiązania zidentyfikowanych problemów; wskazano realizatorów działań i sposoby ich realizacji oraz określono wskaźniki realizacji. Jako misję w Strategii wpisano „Kęty – pomysł na całe życie”, a za cel strategiczny obrano „Zintegrowany system inicjatyw instytucji pomocowych i środowisk społecznych działających na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców gminy Kęty”.

Jednym z kierunków działań w Strategii ujęto *Pomoc osobom starszym i profilaktyka dobrej starości*, w ramach którego wskazano dwa cele szczegółowe: „Stworzenie osobom starszym warunków do aktywnego udziału w społeczności lokalnej i utrzymania samodzielności życiowej” oraz „Zapewnienie łatwo dostępnej opieki i pielęgnacji osobom starszym”. Cele te miały być realizowane poprzez podjęcie określonych działań, m.in. w ramach celu szczegółowego III.1 – Działanie nr 1 – Rozwijanie współpracy pomiędzy organizacjami i instytucjami na rzecz wspólnych inicjatyw dla osób starszych (jako realizatora wskazano GOPS, a partnerów Urząd Gminy, szkoły, jednostki organizacyjne gminy, Uniwersytet Trzeciego Wieku (UTW), organizacje pozarządowe czy dom kultury); Działanie nr 3 – Organizowanie dziennych form spędzania czasu i rozwoju zainteresowań ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych w środowiskach wiejskich; Działanie nr 4 – Organizowanie tematycznych spotkań edukacyjnych adekwatnie do zainteresowań seniorów (jako realizatora wskazano organizacje pozarządowe, a partnerów Urząd Gminy, szkoły, UTW, jednostki organizacyjne gminy, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie czy dom kultury), czy w ramach Celu szczegółowego III.2 - Działanie nr 3 –Pomoc osobom starszym, chorym w utrzymaniu kontaktów społecznych – organizowanie wolontariatu (jako realizatora wskazano GOPS, a partnerów organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne gminy i szkoły).

Termin realizacji tych zadań nie był określony – wskazano je jako zadania ciągle – a jako źródło finansowania wskazano środki własne gminy, dotacje rządowe, środki rządowe w ramach konkursów MPiPS czy środków unijnych (EFS).

Wskaźnikami realizacji celu były liczby osób objętych pomocą, godziny usług opiekuńczych czy godziny odbytego wolontariatu.

Jako przyjętą metodę ewaluacji i monitoringu wskazano wywiady środowiskowe, analizy statystyczne, analizy finansowe, sprawozdania z realizacji programów. Obecnie w ramach ewaluacji końcowej wdrażanych założeń Strategii przygotowywane jest sprawozdanie końcowe z realizacji Strategii przyjętej na lata

2014-2020, a jej treść i wyniki pełnić mają - zgodnie z zapisami Strategii – funkcję formatywną i służyć będą władzom gminy, w dostarczaniu niezbędnych informacji odnoście właściwych kierunków polityki społecznej, tworzenia niezbędnych warunków organizacyjnych, jakie powinny być spełnione dla realizacji tej polityki; pracownikom instytucji pomocowych pracujących z osobami wymagającymi wsparcia w podnoszeniu jakości ich pracy i podejmowanych interwencji, zmierzających do rozwiązywania problemów tych osób; klientom w kształtowaniu ich świadomości, motywowaniu do pożądanych zachowań, czy promowaniu określonych postaw wobec własnych problemów.

Każdego roku kierownicy zatrudnieni w GOPS przygotowują informacje z realizacji działań swojego działu i przedstawiają potrzeby; wskazują ponadto na potrzeby w zakresie realizacji zadań. Informacje o wskazanych potrzebach miały swoje odzwierciedlenie w planowanym budżecie oraz sprawozdaniu z działalności GOPS przedstawianemu corocznie Radzie Miejskiej w Kętach. Obecnie kierownicy zatrudnieni w GOPS, jak i dyrektorzy wydziałów Urzędu Gminy Kęty przygotowują dane, które będą uwzględnione w sprawozdaniu z realizacji zadań wynikających ze Strategii.

(akta kontroli str. 31-37, 65-81, 83, 85-87, 1732-1737)

Odnosnie realizacji celów szczegółowych w zakresie pomocy osobom starszym i ich aktywizowaniu, w złożonych sprawozdaniach za 2018, 2019 r. i 2020 r.,²⁹ zapisano, iż DDSW zapewniał profesjonalną opiekę i wsparcie w dni robocze od poniedziałku do piątku w godzinach od 6:30 do 16:00. Przykładowo w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020 w 2019 r. (jak i w 2018 r.) wskazano, że nadal zostało zapewnione 20 miejsc dziennego pobytu dla osób starszych a gmina pozyskała w 2019 r. środki na funkcjonowanie ośrodka w wysokości 72.000 zł. Najliczniejszą grupę podopiecznych – 15 seniorów - stanowiły osoby w przedziale wiekowym 80-89 lat, a ostatnia długowieczna grupa wiekowa 90+ liczyła 5 seniorek. Mieszkańcy miasta Kęty stanowili w 2019 r. 75% ogółu, natomiast seniorzy sołectw stanowili 25%.

Z kolei w 2018 r. najliczniejszą grupę seniorów korzystających z ośrodka stanowiły osoby w wieku 70-79 lat (13 osób) oraz w wieku 80-89 lat (9 osób). Mieszkańcy Kęt stanowili 78% ogółu podopiecznych. W 2020 r. w najmłodszym przedziale wiekowym 60-69 był 1 senior, kolejną grupę wiekową stanowiło 7 seniorek w wieku 70-79 a w grupie 80-89 lat było 15 seniorów. Ostatnia długowieczna grupa 90+ liczyła 3 seniorki i 1 seniora. Mieszkańcy miasta Kęty stanowili prawie 81,5 % ogółu. W 2020 r. w DDSW zapewniono miejsca dla 20 osób, z wyłączeniem okresu reżimu sanitarnego, tj. od 6 lipca do 12 sierpnia oraz od 14 września do 15 października, kiedy to zmniejszono liczbę użytkowników do 16 seniorów dziennie z uwagi na konieczność wprowadzenia procedur w zakresie zapobiegania zakażeniem wirusem SARS-CoV-2 i rozpowszechnianiem się choroby COVID-19³⁰. W tym roku pozyskano dotację rządową w wysokości 72.000 zł, jednakże z uwagi na pandemię i czasowe zawieszenie działalności ośrodka, gminie przekazano ostatecznie kwotę w wysokości 71 211, 65 zł.

(akta kontroli str. 83, 85-87, 841-879, 1200-1411)

W kontrolowanym okresie wydatki gminy ogółem wynosiły: w 2018 r. - 131 889,5 tys. zł, w 2019 r. - 142 979,7 tys. zł, a w 2020 r. – 170 622,5 tys. zł. Na pomoc społeczną w dziale 852 wydatki gminy wyniosły ogółem: 15 638,6 tys. zł, z tego:

²⁹ Sprawozdanie z realizacji Strategii nie zostało opracowane do dnia zakończenia niniejszej kontroli.

³⁰ W tym okresie usługi socjalne, edukacyjne, kulturalno-oświatowe, sportowo-rekreacyjne, aktywności ruchowej i kinezyterapii, a także aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy), z terapii zajęciowej. W okresie od 1 listopada 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. zajęcia były realizowane częściowo z wykorzystaniem technik i metod porozumiewania się na odległość oraz w formie alternatywnych sposobów realizacji zajęć; gorący posiłek był dowożony do miejsca zamieszkania podopiecznych przez pracowników ośrodka.

w 2018 r. – 5 128,0 tys. zł (4 751,1 tys. zł GOPS), w 2019 r. - 5 220,6 tys. zł (4 903,5 tys. zł GOPS), a w 2020 r. – 5 290,0 zł (4 933,8 tys. zł GOPS). W dziale 851 wydatki gminy wyniosły ogółem: 1 790,0 tys. zł, z tego: w 2018 r. – 626, 8 tys. zł (197, 6 tys. zł GOPS), w 2019 r. – 636,0 tys. zł (195,4 tys. zł GOPS), w 2020 r. 527,2 tys. zł (198,3 tys. zł GOPS). Na pomoc społeczną w dziale 853 wydatki gminy wyniosły ogółem: 790,9 tys. zł, z tego: w 2018 r. – 100,6 tys. zł (w dziale 853 GOPS nie wydatkował), w 2019 r. – 464,0 tys. zł (216,0 tys. zł GOPS), w 2020 r. – 226,3 tys. zł (całość GOPS). W dziale 855 wydatki gminy ogółem wyniosły: 88 129,5 tys. zł, z tego: w 2018 r. – 30 275,3 tys. zł (661,8 tys. zł GOPS), w 2019 r. – 39 201,8 tys. zł (745,1 tys. zł GOPS), w 2020 r. – 48 652,4 tys. zł (787,8 tys. zł GOPS).

Kwota środków wydatkowanych przez Gminę na realizację gminnej Strategii rozwiązywania problemów społecznych 2014-2020 wynosiła: w 2018 r.: - 1 671,8 tys. zł, w 2019 r. – 1 732,5 tys. zł a w 2020 r. – 1 676,2 tys. zł.

(akta kontroli str. 25-26, 30, 84, 1719-1720)

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Kęty wskazano jako realizatorów lub współrealizatorów (partnerów) poszczególnych celów operacyjnych: GOPS, Urząd Gminy Kęty, szkoły, dom kultury, organizacje pozarządowe, jednostki organizacyjne gminy jak gminna biblioteka publiczna, UTW, Wojewódzki Urząd Pracy, lokalnych przedsiębiorców, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Policję, kuratorów sądowych, pedagogów szkolnych, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, OHP, świetlice środowiskowe, NFZ, czy uczelnie wyższe.

Zgodnie z art. 110 ust. 1 pkt 4 ups GOPS³¹ koordynował realizację zadań wynikających ze Strategii przez stałą współpracę od lat z instytucjami działającymi na rzecz społeczności lokalnej. GOPS uczestniczy w licznych nieprotokołowanych i nieewidencjonowanych spotkaniach w zakresie kształtowania polityki społecznej w gminie Kęty. Ponadto sięgał do dokumentów i informacji dostępnych wszystkim zainteresowanym osobom, które mogą być wykorzystywane w podejmowanych działaniach w zakresie koordynacji realizacji zadań wynikających ze strategii.

Obecnie w związku z zakończeniem realizacji działań Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Kęty na lata 2014-2020 przygotowywane jest sprawozdanie końcowe. Oprócz będących w posiadaniu GOPS materiałów skierowano do poszczególnych jednostek/komórek prośbę o przesłanie stosownych informacji o działaniach. Dyrektor poinformowała, że poszczególni dyrektorzy wydziałów Urzędu Gminy Kęty są odpowiedzialni merytorycznie za podległe im jednostki organizacyjne gminy, a w przypadku takich jednostek jak szkoły, biblioteka czy dom kultury odpowiedzialny jest Wydział Infrastruktury Społecznej, który gromadzi potrzebne informacje do sporządzenia sprawozdania ze strategii obejmującego działalność tych jednostek.

Jak wskazała Dyrektor, sprawozdanie końcowe zostanie przedstawione Radzie Miejskiej w kwietniu 2021 r., zgodnie z zaplanowanym harmonogramem działań organu.

(akta kontroli str. 19-21, 65-81, 83, 841-879)

W Strategii nie zostały formalnie określone działania sprzyjające solidarności międzypokoleniowej i tworzące warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej. Jednakże w sprawozdaniach za 2018, 2019 r. oraz 2020 r. z działalności GOPS, wskazano na liczny udział podopiecznych DDSW w spotkaniach i inicjatywach międzypokoleniowych z młodymi ludźmi,

³¹ Ośrodek pomocy społecznej, a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych – centrum usług społecznych, koordynuje realizację strategii, o której mowa w art. 17 *zadania własne gminy* ust. 1 pkt 1.

wolontariuszami i dziećmi ze szkół podstawowych, średnich, czy przedszkoli. Przykładowo, podczas imprezy plenerowej IV Ogniska Integracyjnego w 2019 r. wzięło udział około 170 osób, w tym dzieci i młodzież ze świetlicy środowiskowej wraz z rodzicami, seniorzy DDSW, a także członkowie stowarzyszenia Integracji Społecznej „Remont” w Kętach, OSP Kęty Podlesie i mieszkańcy gminy Kęty. Jednocześnie w ramach integracji społecznej DDSW, w tym seniorzy, współpracowali z placówkami skupiającymi podopiecznych w różnych grupach wiekowych (szkoły podstawowe, świetlice, szkoły średnie, ale również takimi jak Miejska Rada Seniorów, które pobudzają aktywność obywatelską).

(akta kontroli str. 311-381, 479-500, 841-879, 1200-1411)

1.7. Potrzeby w zakresie pomocy społecznej osobom starszym

Zgodnie art. 110 ust. 9 ups, Dyrektor składała do Urzędu Gminy Kęty (Burmistrza Gminy Kęty) sprawozdania z działalności GOPS wraz z potrzebami w zakresie pomocy społecznej. Przedmiotowe dokumenty były przedstawiane radnym, w tym na sesjach. Sprawozdanie za 2020 r. przekazano 3 marca 2021 r. i zostanie przedłożone radnym podczas sesji w kwietniu 2021 r. Przedstawiane za lata 2018 - 2020 potrzeby dotyczyły również spraw związanych z działaniami na rzecz osób starszych. W składanych za kontrolowany okres sprawozdaniach³² zapisano m.in., że realizacja celów GOPS musi opierać się na dobrze funkcjonującej bazie materialnej, instytucjonalnej oraz wykwalifikowanej kadrze służb społecznych, a także, że konieczne jest pozyskanie nakładów finansowych na inwestowanie w budynki i infrastrukturę GOPS, infrastrukturę informatyczną, inwestowanie w rozwój zawodowy pracowników, czy we wdrożenie na większą skalę nowatorskich form wsparcia. Dodano, że ciągle wzrastająca liczba potrzebujących osób starszych, chorych, niepełnosprawnych wymaga podjęcia działań ze strony gminy służących zapewnieniu opieki tym osobom. Coraz więcej osób wymaga opieki w miejscu zamieszkania lub umieszczenia w placówce zapewniającej opiekę. Rosną oczekiwania co do zapewnienia osobom starszym opieki w placówce wsparcia dziennego, a – jak wskazano w sprawozdaniu za 2020 r. - „za tym idzie finansowanie przez gminę utrzymania ośrodka wsparcia”. W ocenach zasobów pomocy społecznej (art. 16a ups) wskazano m.in. na „konieczność stopniowego zwiększania nakładów i środków na realizację zadań w obszarze pomocy społecznej oraz wspierania rodziny, a także dalszy rozwój działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom społecznym”; wskazywano na wnioski i rekomendacje dla władz gminnych, płynące z przygotowanych opracowań.

(akta kontroli str. 65-81, 83, 85-87, 1018-1411)

Ocena zasobów pomocy społecznej tworzona była corocznie w oparciu o analizę sytuacji społecznej i demograficznej. OZPS za lata 2017, 2018 i 2019 zawierała wszystkie elementy wymagane art. 16a ups³³. Zaprezentowane dane ukazywały lokalną sytuację demograficzną w Gminie Kęty, rynku pracy, infrastrukturę społeczną, korzystających z pomocy i wsparcia, świadczeniach pomocy społecznej, zasobach instytucjonalnych pomocy i wsparcia, kadrze pomocy społecznej, środkach finansowych na wydatki pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie Gminy, aktywności projektowo - konkursowej, współpracy z organizacjami pozarządowymi. Ocena zawierała wnioski wraz z rekomendacjami, m.in. w zakresie zapewnienia opieki osobom starszym (zabezpieczenie w budżecie Gminy środków finansowych na zwiększenie kadry, usługi opiekuńcze oraz utrzymanie DDSW, ponoszenie kosztów z tym związanych). Wymienione

³² Sprawozdanie za 2018, 2019 i 2020 r.

³³ Gmina, powiat i samorząd województwa przygotowują ocenę zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej do 30 kwietnia danego roku za poprzedni rok kalendarzowy.

rekomendacje/wnioski stanowiły podwaliny pod planowanie budżetu na rok następny w zakresie polityki społecznej.

(akta kontroli str. 1018-1411)

W latach 2018-2020 realizowano działania sprzyjające solidarności międzypokoleniowej i tworzeniu warunków do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej. W kontrolowanym okresie działający w strukturach GOPS DDSW podejmował działania wzmacniające więzi międzypokoleniowe oraz służące prowadzeniu dialogu między generacjami. Odbywały się spotkania uczestników DDSW z dziećmi z kęckich przedszkoli i szkół a także z młodzieżą. Okazją do spotkań były przede wszystkim: Kęcki Bal Seniora, do którego młodzież chesała seniorki, młodzież z kęckiego gimnazjum prowadziła gry i zabawy z seniorami, student UJ na kierunku muzykologia przygotowywał prelekcje dla seniorów, a młodzież z szkół średnich świadczyła pomoc podczas różnorodnych uroczystości. Udzielano również wywiadów Międzyszkolnemu Klubowi Dziennikarskiemu działającego przy jednej ze szkół w Kętach. Młodzież wielokrotnie świadczyła pomoc i wsparcie, np. podczas świąt okolicznościowych, tj. organizowania Śniadania Wielkanocnego, Spotkania Wigilijnego. W ramach integracji społecznej z młodymi ludźmi, DDSW współpracował z szkołami i świetlicą środowiskową (spotkania przedświąteczne z młodzieżą, spotkania w ramach Dni Seniora, Dni Babci i Dziadka, wspólne śpiewanie pieśni patriotycznych, warsztaty układania serwetek, pokaz obsługi kelnerskiej). Spotkania między generacjami (seniorów z dziećmi i młodzieżą) przyczyniły się do przezwyciężenia stereotypów na temat osób starszych, a w czasie wspólnych spotkań miały miejsce „żywe lekcje historii”.

Ponadto w 2020 r. GOPS w ramach pomocy osobom niepełnosprawnym kontynuował współpracę z Fundacją EcoTextil w zakresie bezpłatnej wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego. Z wypożyczalni skorzystały 22 osoby wypożyczając wózki, balkoniki, kule oraz rowery trzykołowe.

W 2020 r. GOPS skierował 144 osoby (2019 rok 110 osób) do otrzymania pomocy żywnościowej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD). Pomoc ta wydawana była przez pracowników socjalnych przy Parafii pod wezwaniem Najdroższej Krwi Pana Naszego Jezusa Chrystusa Kęty – Podlesie.

W DDSW działał także Punkt Informacji dla Seniorów. To miejsce przyjazne Seniorom, które sprzyjało zmianie rzeczywistości i zapewniało dostęp oraz kompleksowej pomocy w zapewnieniu dostępu do informacji i oferowanych usług. Pracownicy DDSW udzielali informacji dotyczących ulg i uprawnień przysługujących osobom starszym i niepełnosprawnym, między innymi w zakresie: ustalenia stopnia niepełnosprawności, uzyskania sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych, ulg i uprawnień podatkowych, a także możliwości otrzymania dodatku mieszkaniowego, usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych, ośrodków opieki całodobowej, sanatoriów, turnusów rehabilitacyjnych, a także zagospodarowania czasu wolnego Seniora poprzez Kluby Seniora, Koła Gospodyń Wiejskich, Uniwersytetu III Wieku, oferty o imprezach towarzyskich i kulturalnych dla Seniorów na terenie gminy. W Punkcie Informacji dla Seniorów dostępne były również aktualne druki.

Dział Wspierania Rodziny GOPS zorganizował w 2020 r. konkurs plastyczny „Postaw na rodzinę”. Oprócz dzieci i młodzieży w wieku od 6 do 19 lat w konkursie wzięli także udział seniorzy 60+. Projekt ten był elementem profilaktyki i edukacji w Gminnym Programie Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2020. Tematem przewodnim konkursu była rodzina, a zadaniem uczestników była interpretacja hasła „Postaw na Rodzinę”, zaprezentowanie swojej rodziny oraz tego, co jest w niej najbardziej cenne.

W kategorii wiekowej 60+ wyłoniono 3 zwycięzców oraz dodatkowo wyróżniono trzy prace wykonane przez seniorów.

Ośrodek podejmował również działania mające na celu ostrzeganie osób starszych przed różnego rodzaju niebezpieczeństwami, w tym pożarami, zatruciem czadem, czy oszustwami „na wnuczka”. Strażacy z OSP w Kętach zorganizowali akcję społeczno-informacyjną, w tym prelekcję profilaktyczną „NieDlaCzadu”, w której uczestniczyli seniorzy z DDSW, obdarowani czujnikami tlenu węgla. Przeprowadzone zostały również prelekcje/instruktaż z pierwszej pomocy przedmedycznej w nagłych wypadkach. Z kolei policjanci z kęckiego komisariatu policji prowadzili prelekcje profilaktyczne, w tym „Bezpieczny Senior” (dotyczące m.in. kwestii bezpieczeństwa osób starszych; by nie stać się osobą pokrzywdzoną przestępstwem oraz w jaki sposób reagować w przypadku zagrożenia).

Spotkania profilaktyczne dotyczyły również programu „Małopolski Tele-Anioł” (opaski ratujące życie), gdzie zaangażowano pracowników ośrodka w rozpowszechnianie informacji na temat projektu realizowanego przez Województwo Małopolskie w partnerstwie z Caritas Diecezji Kieleckiej i Stowarzyszeniem Europejskiego Instytutu Rozwoju Regionalnego z Suchej Beskidzkiej. Seniorzy otrzymali pomoc w wypełnianiu wniosków i skompletowaniu dokumentacji.

W ramach pobudzenia aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej, uchwałą Rady Miejskiej w Kętach dnia 12 września 2014 r. Nr LIV/548/2014 powołano Miejską Radę Seniorów (MRS). MRS podejmuje działania w celu sprzyjania solidarności międzypokoleniowej oraz tworzenia warunków do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych. MRS ma charakter konsultacyjny, doradczy i inicjatywny; służy seniorom poprzez reprezentowanie ich interesów wobec organów Gminy oraz tworzy warunki do pobudzania aktywności obywatelskiej tej grupy obywateli. W jej skład wchodzi 21 przedstawicieli seniorów delegowanych przez podmioty działające na rzecz osób starszych. MRS realizuje swoje cele m.in. przez opiniowanie projektów uchwał Rady Miejskiej, inicjowanie działań dotyczących życia seniorów w gminie, monitorowanie potrzeb seniorów, umacnianie więzi międzypokoleniowych, dialogu między generacjami, promowanie idei społeczeństwa obywatelskiego czy organizowanie aktywnego uczestnictwa seniorów w życiu publicznym. W ramach integracji społecznej DDSW aktywnie współpracował z MRS prowadząc wspólne biesiady z gośćmi z kęckiej rady oraz MRS w Gorlicach.

Na terenie Gminy Kęty działa UTW, który od 2011 r. wchodzi w struktury Domu Kultury w Kętach. Słuchaczem UTW może zostać każda osoba dojrzała bez względu na poziom wykształcenia, jeśli zadeklaruje chęć zdobywania wiedzy w UTW, złoży deklarację uczestnictwa i dokona wpłaty wpisowego.

(akta kontroli str. 31-37, 65-81, 479-482, 494-500, 1200-1411)

1.8. Inne lokalne programy skierowane do osób starszych

W latach 2018 - 2020 GOPS realizował lub współpracował z organizacjami, i innymi instytucjami przy tworzeniu polityki społecznej w gminie Kęty, dokumentów, realizacji projektów, programów dla osób starszych. Poza działalnością DDSW GOPS realizował projekty socjalne i inne programy skierowane do seniorów, tj.:

- „Usługi opiekuńcze dla osób niepełnosprawnych” – edycja 2020. GOPS w ramach w/w programu realizował działania od 6 marca do 31 grudnia 2020 r. Celem programu było zapewnienie wsparcia społecznego w formie świadczenia usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych osobom niepełnosprawnym w wieku do 75 roku życia ze znacznym stopniem niepełnosprawności. Program miał na celu zwiększenie dostępności do specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych posiadających stosowne orzeczenie oraz poprawę jakości świadczonych usług.

W ramach w/w Programu z tej formy pomocy skorzystało 5 osób z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności. Łącznie zrealizowano 100 godzin tego rodzaju usług.

- „Opieka wytchnieniowa” – edycja 2020. GOPS od 6 marca do 31 grudnia 2020 r. realizował w/w zadanie. Celem programu było wsparcie członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagają wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad niepełnosprawnymi dziećmi, a także nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności/osobami oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w tym zakresie. W ramach w/w Programu w ramach pobytu całodobowego w placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym zgłosiło się 18 osób, z czego 6 osób zrealizowało swój pobyt. Pozostałe 12 osób zrezygnowało. Powodem rezygnacji z udziału w programie było zagrożenie epidemiologiczne (obawa przed zakażeniem COVID-19) lub pogorszenie stanu zdrowia uniemożliwiające pobyt w placówce. Łącznie zrealizowano 84 dni pobytu.
- W ramach pomocy w formie usług opiekuńczych Gmina Kęty w 2020 r. objęto dodatkową pomocą w ramach Programu „Opieka 75+”, na realizację którego tutejszy Ośrodek uzyskał dotację Wojewody Małopolskiego w wysokości 24.816 zł. Program ten ukierunkowany był na poprawę dostępności do usług dla osób w wieku 75 lat i więcej poprzez dofinansowanie usług opiekuńczych dla osób, którym przedmiotowe usługi były świadczone w ramach programu w 2019 roku i były kontynuowane w roku 2020 lub dofinansowanie do usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób, które nie otrzymywały usług w 2019 r., a także na dofinansowanie do zwiększenia liczby godzin. W 2020 r. programem objęto grupę 11 osób i zrealizowano pomoc w wymiarze 3 102 godzin usług opiekuńczych.
- Gmina Kęty realizowała w latach 2017-2018 Projekt grantowy: pn. „Małopolski Inkubator Innowacji Społecznych”, wdrażany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój: 2014-2020. Grant realizowany był przez GOPS. Projekt „Zakupy bez barier” zakładał wdrożenie innowacji społecznej, która podniesie jakość życia osób starszych, niepełnosprawnych oraz zależnych na obszarze Gminy Kęty. W założeniach programu wskazano, że z uwagi na kierunek rozwoju lokalnego rynku sprzedaży (odchodzenia od małych sklepików na rzecz placówek wielkopowierzchniowych), powstają nowe utrudnienia w funkcjonowaniu osób starszych i niepełnosprawnych. W super- i hipermarketach, nastawionych na sprzedaż samoobsługową, osoby starsze i niepełnosprawne mają trudności w sprawnym poruszaniu się między regałami; nie dosięgają do wysokich półek, nie są w stanie przeczytać składu produktu, nosić ciężkich koszyków, a wielokrotnie również znaleźć produktów wśród dostępnego asortymentu. Skutkuje to ich wycofywaniem się z życia społecznego, niechęcią do wychodzenia z domu.

Projekt skierowany był do grupy osób starszych, niepełnosprawnych i zależnych z terenu gminy Kęty wymagających wsparcia asystenckiego w życiu codziennym. Innowacja polegała na wykorzystaniu nowego narzędzia w podnoszeniu samodzielności ww. osób - ich wzmocnienia przy realizowaniu codziennych potrzeb. W ramach programu przeszkolono personel placówek handlowych, w zakresie wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych; zamontowano w jednym, stałym punkcie w trzech sklepach dzwonek, pod którym przeszkolony sprzedawca służył wsparciem dla zainteresowanych pomocą. Na dźwięk dzwonka w miejscu, gdzie się on znajdował, podchodził przeszkolony pracownik sklepu, który pomagał osobie starszej i niepełnosprawnej zrealizować zakupy – pokazywał osobom niewidomym, gdzie znajduje się dany produkt, sprawdzał jego skład, gramaturę, datę ważności, a osobom poruszającym się na wózku

inwalidzkim, osobom mającym ograniczenia układu ruchowego lub osobom starszym z racji wieku mającym mniej siły pomagał w sięgnięciu po produkt, w noszeniu koszyka lub w prowadzeniu wózka z zakupami. Dyrektor wskazała, że placówki, które wzięły udział w ww. szkoleniu, a następnie wdrożyły u siebie program (zamontowały dzwonek), otrzymały miano (certyfikat) "Sklepu przyjaznego osobom niepełnosprawnym". Efektem wdrożenia projektu było przeszkolenie personelu trzech sklepów a następnie zamontowanie w nich dzwonek. Jak dodała Dyrektor, już po okresie realizacji projektu kolejny wielkopowierzchniowy sklep w Kętach zdecydował się na zamontowanie „dzwonka”. Projekt pn. „Zakupy bez barier” decyzją Rady Innowacji Społecznych podczas IV Posiedzenia w Krakowie w dniu 24 lipca 2018 r., został wybrany do upowszechnienia w skali całego kraju.

- Dodatkowymi działaniami GOPS na rzecz seniorów było pozyskanie w ramach Funduszu Solidarnościowego w 2020 r., środków na realizację zadania w ramach resortowego Programu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej „Asystent osobisty osoby niepełnosprawnej” edycja 2019-2020. Środki pozyskane w ramach Programu to kwota 268 335 zł. Program zapewniał usługę asystenta w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym pełnoletnim osobom niepełnosprawnym posiadającym orzeczenie o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne. W 2020 r. z tej formy pomocy skorzystało 16 osób, a usługi świadczone były przez 8 asystentów. Zrealizowano 3837 godzin asystenckich w tym 3746 godzin dla osób o znacznym stopniu niepełnosprawności i 91 godzin dla osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.
- GOPS pośredniczył również w realizacji Projektu Małopolski Tele-Anioł w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020. Województwo Małopolskie poprzez Projekt wspiera osoby, które z powodów zdrowotnych, niepełnosprawności lub podeszłego wieku nie są w pełni samodzielne i wyposaża ich w nowoczesne narzędzie informacyjno-komunikacyjne. W gminie Kęty korzysta z tej formy pomocy 18 osób.
- GOPS w 2020 r. realizował działania w ramach Programu Wspieraj Seniora – Solidarnościowy Korpus Wsparcia Seniorów GOPS prowadził kampanię informacyjną skierowaną do seniorów z terenu gminy Kęty, którzy chcieli skorzystać m.in. z usługi zakupów dla Seniora realizowanej w ramach Programu „Wspieraj seniora”. Program dedykowany był mieszkańcom Gminy Kęty w wieku powyżej 70 roku życia lub powyżej 60 roku życia samotnym i niepełnosprawnym. Działania informacyjne realizowane były poprzez zamieszczone informacje na stronie internetowej Gminy Kęty oraz GOPS, jak również w mediach społecznościowych (Facebook). Pracownicy GOPS ponadto udzielali informacji w środowiskach senioralnych o możliwości skorzystania z Programu, a także informowali telefonicznie Seniorów z terenu gminy Kęty, z czego sporządzali stosowne adnotacje. Seniorzy, którzy zgłaszali potrzebę objęcia wsparciem wynikającym z Programu poprzez zgłoszenie na infolinię, bezpośrednio do Ośrodka lub wyrazili zainteresowanie podczas rozmowy z pracownikiem GOPS podawali swoje dane w celu weryfikacji wieku oraz braku możliwości zaopatrzenia w zakupy przez innych członków rodziny. Zakupy były realizowane i dostarczane w danym dniu roboczym po otrzymaniu zgłoszenia.
- GOPS w ramach wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 udzielał pomocy dzieciom, osobom samotnym, chorym i niepełnosprawnym w formie gorącego posiłku lub świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności. Pomoc ta przyznawana jest osobom i rodzinom spełniającym kryteria zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz uchwale Rady Miejskiej w Kętach w sprawie programu osłonowego w zakresie dożywiania

na lata 2019-2023. Wsparciem z w/w programu zostało objętych 46 osób dorosłych.

(akta kontroli str. 19-21, 31-37, 65-81)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności GOPS w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na braku przeprowadzenia w 2017 r. ewaluacji śródkresowej (mid-term) Strategii rozwiązywania problemów społecznych Gminy Kęty na lata 2014-2020.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że brak przygotowania i przeprowadzenia ewaluacji strategii rozwiązywania problemów społecznych gminy Kęty w połowie okresu jej obowiązywania tj. ewaluacji mid-term na koniec roku 2017 spowodowany był reorganizacją Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętach i włączenia Świetlicy Środowiskowej w Kętach im. hm. Bronisławy Zbylut oraz Dziennego Domu „Senior-Wigor” w Kętach w struktury GOPS w Kętach; wprowadzenie nowych jednostek w struktury kęckiego GOPS jak i prace nad innymi dokumentami w celu dostosowania do aktualnego stanu prawnego spowodowało, że część opracowanej strategii się zdewaluowała. Dodatkowo, w związku ze zmianami na mapie instytucji społecznych, odstąpiono od sporządzenia ewaluacji mid-term Strategii, a zaplanowano ujęcie wszystkich działań w końcowym sprawozdaniu w 2021 r. Obecnie trwają prace nad końcową ewaluacją, która zostanie przedstawiona w kwietniu 2021 r. Radzie Miejskiej w Kętach i będzie obejmować cały okres obowiązywania Strategii, tj. od 2014 r. do 2020 r.

(akta kontroli str. 31-37, 65-81, 83, 85-87, 842-879, 1732-1737)

OCENA CZĄSTKOWA

GOPS dokonywał diagnozy osób starszych na terenie gminy. Analizowano i rozpoznano bieżące i aktualne potrzeby w zakresie zapewnienia wsparcia tej grupie społecznej. Z uwagi na potrzebę wsparcia, zorganizowania czasu oraz zapewnienia opieki osobom starszym, w roku 2015 przystąpiono do Programu „Senior-Wigor”. Ponadto GOPS inicjował oraz brał udział w projektach socjalnych oraz programach kierowanych do osób starszych.

W latach 2018-2020 świadczone były w środowisku lokalnym usługi wobec osób starszych. Były to usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz świadczenie wsparcia dziennego, które miały charakter dominujący. Kierowanie osób do domów pomocy społecznej nie przejawiało tendencji zwykłej, a świadczona pomoc w miejscu zamieszkania nie była ograniczana.

W latach 2018-2020 GOPS dysponował środkami finansowymi w wysokości, która umożliwiała realizację pomocy, w szczególności świadczonej osobom starszym.

2. Wykonywanie dotowanych zadań, uzyskanie zakładanych efektów oraz przestrzeganie zasad wykorzystania środków określonych w Programie „Senior+”

Opis stanu faktycznego

2.1. Organizacja placówki „Senior+”

DDSW został powołany uchwałą nr XI/84/2015 Rady Miejskiej w Kętach z 27 sierpnia 2015 r. w sprawie utworzenia Dziennego Domu „Senior-Wigor” w Kętach oraz nadania Statutu Dziennemu Domowi „Senior-Wigor” w Kętach.

Przedmiotem działalności DDSW była aktywizacja społeczna osób nieaktywnych zawodowo, powyżej 60 roku życia, które wymagają częściowej opieki i pomocy, realizowane poprzez udzielenie wsparcia poza ich miejscem zamieszkania. DDSW realizował swoje zadania przez udzielanie świadczeń podczas całodziennego pobytu, w zakresie: usług opiekuńczych, terapii zajęciowej grupowej i indywidualnej, usług rehabilitacyjnych, posiłku czy poradnictwa specjalistycznego i zaspokajania potrzeb towarzyskich, rekreacyjnych i kulturalnych.

Na mocy uchwały Nr XXIII/204/2016 Rady Miejskiej w Kętach z 9 września 2016 r. w sprawie połączenia GOPS w Kętach, Świetlicy Środowiskowej w Kętach im. hm. Bronisławy Zbylut oraz DDSW w Kętach z dniem 1 stycznia 2017 r. włączono DDSW w struktury GOPS, a całość zadań, mienie użytkowane, zobowiązania i należności oraz prawa i obowiązki DDSW przejął GOPS w Kętach. Pracownicy DDSW stali się pracownikami GOPS.

Zarządzeniem Dyrektora GOPS³⁴ wprowadzono Regulamin Organizacyjny³⁵, który po zmianach, utracił moc wraz z wprowadzeniem zarządzenia nr GOPS.DAO.021.40.19.RW Dyrektora GOPS w Kętach z 22 listopada 2019 r. W aktualnym (na dzień zakończenia kontroli jak i poprzednim) regulaminie, DDSW został wskazany jako wyodrębniona komórka organizacyjna, wchodząca w struktury GOPS, oraz ujęto w nim (podobnie jak w Statucie) zakres zadań DDSW, w tym: zapewnienie wsparcia i opieki osobom powyżej 60 roku życia, nieaktywnym zawodowo, które wymagają częściowej opieki i pomocy, przez udzielenie im wsparcia poza miejscem zamieszkania w szczególności przez przeciwdziałanie samotności, organizację i aktywizację życia, pobudzanie do aktywności intelektualnej i motorycznej, integrację społeczną, organizację zajęć w ramach terapii zajęciowej, zapewnienie ciepłego posiłku czy stosowanie profilaktyki i prewencji gerontologicznej zmierzającej do przeciwdziałania patologii życia społecznego ludzi starszych i marginalizacji poziomu ich życia. Umieszczenie DDSW w strukturach GOPS znajdowało odzwierciedlenie w Schemacie organizacyjnym stanowiącym załącznik do Regulaminu. DDSW jako ośrodek dziennego wsparcia dla osób nieaktywnych zawodowo w wieku powyżej 60 roku życia, dysponował 20 miejscami dla seniorów. Swoją działalnością obejmował obszar miasta i gminy Kęty (6 sołectw).

Dyrektor GOPS zarządzeniem nr 021.14.16. z 30 grudnia 2016 r. wprowadziła obowiązujący od 1 stycznia 2017 r. Regulamin DDSW, w którym zawarto również zasady kwalifikacji do DDSW oraz odpłatności za pobyt i usługi, prawa i obowiązki uczestników, a także rodzaj prowadzonej w DDSW dokumentacji czy odpowiedzialności kierownika DDSW w kwestii przyjmowania stron, rozpatrywanych wniosków i skarg.

Placówka DDSW miała wyznaczone godziny i dni działania. W par. 9 ust. 1 Regulaminu pracy GOPS (wprowadzonym zarządzeniem nr 021.2.17 Dyrektora

³⁴ Zarządzenie nr 021.4.17 Dyrektora GOPS w Kętach z 2 stycznia 2017 r.

³⁵ Zmieniony następnie Zarządzeniem nr GOPS.DAO.021.11.18.AZ Dyrektora GOPS w Kętach z 8 marca 2018 r. w sprawie wprowadzenia zmian do RO GOPS w Kętach.

GOPS w Kętach z 2 stycznia 2017 r.³⁶ ustalony został czas pracy pracowników GOPS (w tym DDSW) od poniedziałku do piątku od 6:30/8:00 do 14:30/16:00 (ruchomy 8-godzinny czas pracy). DDSW zapewniał opiekę w dni robocze w godz. 6:30-16:00 udostępniając 20 miejsc dziennego pobytu dla osób starszych. Informacje o czasie pracy znajdowały się m.in. na zewnątrz budynku DDSW, na stronie internetowej GOPS³⁷ i w mediach społecznościowych³⁸.

W związku z sytuacją epidemiczną w kraju spowodowaną rozprzestrzenieniem się koronawirusa SARS-CoV-2, w oparciu m.in. o ustawę o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19...³⁹, a także o rekomendacje Ministra Zdrowia, Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Głównego Inspektora Sanitarnego, Dyrektor GOPS wprowadziła procedury bezpieczeństwa obowiązujące w okresie epidemii na terenie DDSW⁴⁰.

(akta kontroli str. 31-37, 89-200, 278-297, 796-805, 806-810)

Podstawowy zakres działania DDSW obejmował w szczególności usługi:

- socjalne (zapewnienie odpowiednich warunków, bezpieczeństwa, wyżywienia – gorący posiłek/obiad wraz z napojem, transportu);
- edukacyjne (zajęcia biblioterapii, pogadanki tematyczne dotyczące zdrowego trybu życia, wiedzy z dziedziny turystyki i historii sztuki);
- kulturalno-oświatowe (m.in. żywej lekcje historii podczas wycieczek);
- aktywności ruchowej lub kinezyterapii (indywidualne badania funkcjonalne, testy, indywidualne plany terapii wraz z nauką prawidłowego wykonywania ćwiczeń, zajęcia w grupie);
- sportowo-rekreacyjne (spacery nordic walking, nauka gry w golfa, zajęcia z piłkami do gier zespołowych, mecze, seanse w Grocie Solnej, wyjazdy do Centrum Nowoczesnej Rehabilitacji i Opieki, masaże lecznicze, zabawy integracyjne, tańce, zajęcia choreoterapeutyczne, rytmika);
- aktywizujące społecznie, w tym wolontariat międzypokoleniowy (współpraca z instytucjami oświatowo-edukacyjnymi, kulturalnymi, UTW, rekreacyjno-sportowymi, zakonnymi, fundacjami, miastami partnerskimi, spotkania z młodzieżą, organizowanie uroczystości, spotkań świątecznych, bale seniorów);
- terapii zajęciowej (zajęcia malowania, haftu, filcowania, recyclingu, szycia, decoupage, pisanie po japońsku).

(akta kontroli str.23, 31, 37, 82, 89-91, 94-125, 201-217, 278-297, 311-369, 383-471, 501-503, 796-805, 1200-1411)

2.2. **Zatrudnienie w placówce „Senior+”**

Kierownik placówki DDSW⁴¹ ukończyła Szkołę Policealną Pracowników Służb Społecznych, uzyskała I st. specjalizacji z zakresu pracy socjalnej, posiadała tytuł magistra pedagogiki o specjalności pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej z diagnozą i terapią. Posiadała również wymagany ustawą 3-letni staż pracy w pomocy społecznej⁴². W trakcie pełnienia funkcji kierownika DDSW (w lipcu 2020 r.) uzyskała specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 28-29, 89-93, 201-274)

³⁶ Zmienione Zarządzeniem nr 021.12.17 z 15 maja 2017 r. Dyrektora GOPS w Kętach w sprawie zmian do Regulaminu Pracy GOPS w Kętach.

³⁷ <https://www.gops.kety.pl/gops/index.php/dzienny-dom-senior-wigor/o-jednostce>

³⁸ <https://www.facebook.com/Dzienny-Dom-Senior-Wigor-1696358193920927/>

³⁹ Dz. U. 2020 poz. 374 ze zm.

⁴⁰ Nr GOPS.DAO.021.22.20.RW z 3 lipca 2020 r.

⁴¹ Zatrudniona w GOPS w Kętach od 23 maja 2017 r. (pełny wymiar pracy).

⁴² Doświadczenie zawodowe m.in. w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Oświęcimiu.

W kontrolowanym okresie spełniony był warunek zatrudnienia co najmniej jednego pracownika na 15 uczestników⁴³. Placówka przeznaczona była dla 20 uczestników⁴⁴.

W 2018 r. łącznie zatrudnionych było w DDSW 11 osób. Dom dysponował trzema etatowymi pracownikami DDSW (kierownik, starszy wychowawca/pracownik socjalny oraz terapeuta zajęciowy/pracownik socjalny). Na umowę zlecenia zatrudnieni byli: 1 pielęgniarka (225 godzin; od 2 stycznia do 30 czerwca: 17-24 godzin/miesiąc; od 1 lipca do 28 grudnia: 12-20 godzin/miesiąc), 1 specjalista od zajęć aktywizujących (85 godzin; od 8 stycznia do 30 czerwca: 7-9 godzin/miesiąc; od 1 lipca do 31 grudnia: 5-7 godzin/miesiąc), 2 specjalistów muzykoterapeutów (113 godzin; od 3 stycznia do 30 czerwca: 2 godziny/miesiąc z wył. marca i kwietnia; od 4 stycznia do 30 czerwca: 8-21 godzin/miesiąc; od 1 lipca do 31 grudnia: 5-7 godzin/miesiąc), 1 specjalista zajęć muzyczno-ruchowych (52 godziny; od 8 stycznia do 31 grudnia: 2-8 godzin/miesiąc). W ramach zawartej umowy z firmą / wykonawcami zatrudnieni byli: 2 psychologowie (234 godziny; od 2 stycznia do 31 grudnia: 13-23 godzin/miesiąc), 1 fizjoterapeuta (353 godziny; od 2 stycznia do 31 grudnia: 16-33 godzin/miesiąc) oraz świadczone były usługi rehabilitacyjne w pobliskim ośrodku rehabilitacyjnym (od 4 grudnia do 14 grudnia: 22 godziny).

W 2019 r. łącznie zatrudnionych było w DDSW 9 osób. Dom dysponował 3 etatowymi pracownikami DDSW (kierownik DDSW, starszy wychowawca/pracownik socjalny oraz terapeuta zajęciowy/pracownik socjalny). Na umowę zlecenia zatrudnieni byli: 1 pielęgniarka (156 godzin; od 1 stycznia do 31 grudnia: 10-15 godzin/miesiąc), 1 specjalista od zajęć aktywizujących (80 godzin; od 1 stycznia do 31 grudnia: 6-12 godzin/miesiąc), 1 specjalista muzykoterapeuta (208 godzin; od 1 stycznia do 30 czerwca: 14-28 godzin/miesiąc; od 1 lipca do 31 grudnia: 14-22 godzin/miesiąc), 1 specjalista zajęć muzyczno-ruchowych (52 godziny; od 1 stycznia do 31 grudnia: 2-8 godzin/miesiąc). W ramach zawartej umowy z firmą / wykonawcami zatrudnieni byli: 1 psycholog (156 godzin; od 1 stycznia do 31 grudnia: 10-15 godzin/miesiąc), 1 fizjoterapeuta (278 godzin; od 1 stycznia do 31 grudnia: 10-33 godzin/miesiąc) oraz świadczone były usługi rehabilitacyjne w pobliskim ośrodku rehabilitacyjnym (158 godzin 15 min.; od 4 listopada do 17 grudnia: 134 godziny; od 23 grudnia do 30 grudnia: 24 godziny 15 min.).

W 2020 r. łącznie zatrudnionych było 11 osób. Dom dysponował 3 etatowymi pracownikami DDSW (kierownik DDSW, starszy wychowawca/pracownik socjalny oraz terapeuta zajęciowy/pracownik socjalny). Na umowę zlecenia zatrudnieni byli: 1 pielęgniarka (115 godzin; od 2 stycznia do 31 grudnia z wyłączeniem od kwietnia do czerwca: 5-21 godzin/miesiąc), 1 specjalista od zajęć aktywizujących (22 godziny; od 1 stycznia do 31 grudnia: 4-6 godzin/miesiąc przez łącznie 4 miesiące), 1 specjalista muzykoterapeuta (90 godzin; od 1 stycznia do 30 czerwca oraz od 13 lipca do 31 października: 6-18 godzin/miesiąc przez łącznie 7 miesięcy); 1 specjalista zajęć muzyczno-ruchowych (14 godzin; od 1 stycznia do 31 grudnia: 2-4 godzin/miesiąc). W ramach zawartej umowy z firmą / wykonawcami zatrudnieni byli: 1 psycholog (89 godzin; od 2 stycznia do 31 grudnia: 3-18 godzin/miesiąc przez łącznie 9 miesięcy), 3 fizjoterapeutów (226 godzin; od 2 stycznia do 31 grudnia: 8-42 godzin/miesiąc przez łącznie 9 miesięcy).

W latach 2019-2020 w GOPS organizowane były dwa staże zawodowe⁴⁵.

⁴³ Zgodnie z pkt IV.2 Programu minimalny standard zatrudnienia w Dziennym Domu Senior+ to co najmniej 1 pracownik na 15 seniorów oraz fizjoterapeuta zajęciowy lub instruktor terapii lub pielęgniarka lub ratownik medyczny w wymiarze czasu odpowiednim do potrzeb placówki. Dodatkowo, w zależności od potrzeb, w placówce może być zatrudniony inny specjalista w wymiarze czasu odpowiednim do potrzeb placówki. W przypadku placówek o liczbie miejsc większej niż 15, a mniejszej niż 30, jednostka samorządu terytorialnego we współpracy z Urzędem pracy może zaangażować stażystę.

⁴⁴ W latach: 2018, 2019 i 2020 usługami placówki objętych zostało łącznie odpowiednio: 28, 30 i 27 osób.

Stan zatrudnienia w placówce był zgodny z zasobami kadrowymi wskazanymi w ofertach złożonych przez Gminę w ramach konkursu na poszczególne lata objęte kontrolą. Zatrudnienie w DDSW trzech pracowników na pełny etat (kierownika DDSW, terapeutę/pracownika/socjalnego oraz starszego wychowawcę/pracownika socjalnego), oraz zatrudnienie na umowę zlecenia lub w ramach umowy z wykonawcą - pielęgniarki, osób realizujących usługi rehabilitacyjne, osoby prowadzącej zajęcia muzyczno/taneczno-ruchowe, zajęcia z muzykoterapii czy zajęcia terapeutyczno-psychologiczne (w wymiarze czasowym od kilku do kilkudziesięciu godzin miesięcznie w zależności od specjalisty) pozwala uznać, że zachowany został - zgodnie z pkt IV.2 Programu - minimalny standard zatrudnienia w wymiarze czasu odpowiednim do potrzeb placówki.

Z powodu epidemii oraz wprowadzonych ogólnokrajowych obostrzeń, seniorzy nie korzystali z usług na terenie DDSW w okresach 12 marca do 5 lipca 2020 r., od 13 sierpnia 2020 r. do 13 września 2020 r. i od 16 października 2020 r. do zakończenia kontroli NIK. Od listopada 2020 r. zajęcia dla seniorów zorganizowane zostały z wykorzystaniem metod i technik porozumiewania się na odległość zgodnie z zaleceniami Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie (Decyzja Wojewody Małopolskiego nr 273/2020 z 26 listopada 2020 r.). Seniorzy byli w tym czasie mobilizowani przez kadrę placówki do realizowania zajęć i aktywności w domach; utrzymywano stały kontakt z podopiecznymi przez rozmowy telefoniczne, mające charakter informująco-wspierający, wizyty w ich miejscu zamieszkania w czasie dowożenia obiadów, artykułów spożywczych, leków, gazet, materiałów do treningów pamięci oraz do terapii zajęciowej, środków ochrony osobistej (maseczki, płyny antywirusowe); pracownicy edukowali seniorów z zakresu bezpieczeństwa i higieny w nowej sytuacji społecznej, pozostawali do stałej dyspozycji seniorów, celem świadczenia na ich rzecz szeroko rozumianej pracy socjalnej.

Powodem, dla którego w roku 2020 nastąpiły czasowe ograniczenia świadczenia usług przez specjalistów, w tym pielęgniarkę, osoby aktywizujące seniorów, realizujące zajęcia z muzykoterapii, muzyczno-ruchowe, świadczące usługi rehabilitacyjne czy usługi terapeutyczno-psychologiczne, były wydawane w nowej sytuacji społecznej epidemii Decyzje Wojewody Małopolskiego o czasowym zawieszeniu/ograniczeniu działalności na terenie całego województwa małopolskiego dziennych domów i klubów seniora, w tym w placówkach działających w ramach Programu Senior+ i innych placówkach dla osób starszych, z poleceniem natychmiastowego wykonania z chwilą doręczenia⁴⁶. Decyzje / polecenia te były wydawane najczęściej na okres 2 tygodni lub do odwołania, co według wyjaśnień Dyrektor nie było dostatecznym uzasadnieniem do rozwiązywania umów z podmiotami realizującymi powyższe zadania w DDSW.

(akta kontroli str. 19-63, 201-274, 625-627, 1200-1411, 1412-1702)

Gmina nie określiła niezbędnych kwalifikacji pracowników i współpracowników realizujących ofertę usług w DDSW w odrębnym dokumencie. Dyrektor stwierdziła, że kwalifikacje osób zaangażowanych w realizację zadania były określone i wynikały z założeń Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020 i dodatkowej oferty proponowanej seniorom w ośrodku.

⁴⁵ W stażu zawodowym w DDSW uczestniczyli robotnik gospodarczy, na mocy porozumienia zawartego z Powiatowym Urzędem Pracy w Oświęcimiu (na okres 3 mies.: 3.10.2019 r. – 3.01.2020 r.) oraz opiekun ops, na mocy umowy o odbywanie stażu zawartej z Stowarzyszeniem LGD „Dolina Soły” (na okres 4 mies.: od 20 maja 2019 r. do 19 września 2019 r.).

⁴⁶ Polecenia Wojewody Małopolskiego nr 2/2020 z 11 marca 2020 r., nr 16/2020 z 24 marca 2020 r., nr 36/2020 z 9 kwietnia 2020 r., Decyzje Wojewody Małopolskiego nr 1/2020 z 23 kwietnia 2020 r., Decyzja nr 2/2020 z 7 maja 2020 r., nr 9/2020 z 22 maja 2020 r., nr 13/2020 z 5 czerwca 2020 r., nr 19/2020 z 19 czerwca 2020 r., nr 41/2020 z 12 sierpnia 2020 r., nr 49/2020 z 28 sierpnia 2020 r., nr 138/2020 z 14 października 2020 r., nr 272/2020 z 26 listopada 2020 r.).

Dyrektor wyjaśniła ponadto, że kwalifikacje osób zaangażowanych w realizację zadań były określone w ofertach oraz akceptowane przez Burmistrza Gminy Kęty przez podpisanie wskazanej oferty⁴⁷.

Specjaliści zatrudnieni w DDSW w latach 2018-2020 posiadali m.in. ukończone studia wyższe i podyplomowe⁴⁸, sukcesywnie uczestniczyli w szkoleniach, warsztatach czy kursach⁴⁹.

(akta kontroli str. 28-29, 31-37, 126-277, 298-309, 1732-1737, 1785-1788)

2.3. Zakres usług świadczonych przez placówkę „Senior+”

Dzienny Dom świadczył swoje usługi od poniedziałku do piątku przez 8 godzin dziennie. W trakcie pobytu zapewniano uczestnikom usługi: socjalne, opiekuńczo-terapeutyczne, edukacyjne, kulturalno-oświatowe, aktywności ruchowej, aktywizacji społecznej. W ramach ww. działań zapewniono uczestnikom (do 20 osób z tym, że od 6 lipca do 12 sierpnia oraz od 14 września do 15 października 2020 r. podczas realizacji zadania w trybie stacjonarnym było to maksymalnie dla 16 osób, zgodnie z wymogami reżimu sanitarnego – koronawirus SARS-CoV-2) m.in. usługi:

- socjalne, w tym w każdym z kontrolowanych lat: usługi pielęgniarские, transport, asystowanie seniorom, pomoc w załatwianiu spraw urzędowych, stały dostęp do sprzętów AGD, zapewnienie odpowiednich warunków higieniczno-sanitarnych;
- gorący posiłek: codzienne zapewnienie dwudaniowych obiadów z kompotem, a w roku 2018 również i drugich śniadań;
- edukacyjne: w tym usługi terapeutyczno-psychologiczne, spotkania z „Wędrującym Bibliotekarzem”, prelekcje profilaktyczne, prelekcje kulturalno-oświatowe, wycieczki „Żywa lekcja historii”, pogadanki z rehabilitantem i pielęgniarzką;
- kulturalno-oświatowe: seanse filmowe „Kino Seniora” w Domu Kultury w Kętach, udział w koncertach i innych wydarzeniach kulturalno-oświatowych, zajęcia biblioterapeutyczne i filmoterapeutyczne;
- aktywności ruchowej lub kinezyterapii: usługi rehabilitacyjne (zajęcia w Centrum Nowoczesnej Rehabilitacji i Opieki „Trivita” w Porąbce);
- sportowo-rekreacyjne: usługi z zakresu zajęć muzyczno-ruchowych, gry sportowe i zabawy integracyjne (bale, zabawy, konkursy), spacerzy do pobliskiego Parku Lipowego czy grotty solnej;
- aktywizujące społecznie: współpraca z instytucjami i placówkami oświatowymi, udział w uroczystościach lokalnych organizowanych przez Urząd Gminy Kęty, promowanie ośrodka;
- terapii zajęciowej: warsztaty rękodzielnicze, usługi muzykoterapeutyczne, zajęcia aktywizujące z zakresu zajęć pielęgnacyjno-kosmetycznych twarzy i dłoni, ergoterapia prowadzona przez pracownika DDSW.

Wszystkie usługi świadczone w ramach działalności Domu były zgodne ze złożonymi na poszczególne lata objęte kontrolą ofertami w ramach Programu Senior+.

(akta kontroli str. 23, 31-37, 65-78, 311-381, 383, 501-503, 1412-1702, 1716-1718)

⁴⁷ Dyrektor wskazała: w 2018 r. – część IV.1 oferty. Zasoby kadrowe przewidywane do wykorzystania przy realizacji zadania publicznego; w 2019 r. – część IV.1. Zasoby kadrowe przewidywane do wykorzystania przy realizacji zadania publicznego; w 2020 r. – Zasoby kadrowe oferenta/offerentów przewidywane do wykorzystania przy realizacji zadania publicznego.

⁴⁸ Specjaliści posiadali m.in. wykształcenie wyższe (bądź podyplomowe) o kierunku pedagogicznym, edukacji artystycznej w zakresie sztuk plastycznych, pedagogiki resocjalizacyjnej, muzykoterapii, pracy socjalnej i opiekuńczo-wychowawczej, psychologii, psychogeriatry z elementami neuropsychologii, socjoterapii, kształcenia muzyczno-ruchowego, fizjoterapii.

⁴⁹ Przykładowo ukończone kursy i szkolenia: w 2018 r.: „Skuteczne formy wsparcia seniorów – kurs umiejętności praktycznych”, „Animacja społeczna środowisk seniorskich”, „Komunikacja interpersonalna w obsłudze pacjenta cierpiącego na zaburzenia psychiczne lub rodziny pacjenta”, „Prawidłowo rozumieć, skutecznie reagować”, terapia manualna wg standardów IFOMPT MT II; w 2019 r.: „Arteterapia i techniki rękodziela”, III Konferencja „O tępienie w praktyce”; w 2020 r.: „Warsztaty z ceramiki”.

W latach 2018-2020 zapewniano co najmniej 8 godzinną ofertę usług w dniach od poniedziałku do piątku. DDSW był otwarty dla seniorów w godzinach 6:30-16:00, świadcząc w tym czasie usługi w ramach realizowanego zadania publicznego i zgodnie z ofertami przedstawianymi corocznie.

W czasie zawieszenia działalności DDSW z powodu epidemii pracownicy ośrodka prowadzili stały monitoring środowisk przeprowadzając systematyczne rozmowy telefoniczne informująco-wspierające z seniorami, odwiedzali seniorów w ich miejscu zamieszkania z zachowaniem reżimu sanitarnego, dostarczając im materiały do treningu pamięci, artykuły do wykonywania prac plastycznych i rękodzielniczych oraz środki ochrony osobistej, tj. maseczki, płyny antybakteryjne. Pracownicy ośrodka pozostawali do stałej dyspozycji seniorów celem świadczenia na ich rzecz szeroko rozumianej pracy socjalnej.

Od 1 listopada 2020 r. do 31 grudnia 2021 r. zajęcia realizowano zgodnie z przyjętym harmonogramem z wykorzystaniem metod i technik porozumiewania się na odległość oraz w formie alternatywnych sposobów realizacji zajęć, prowadzonych poza siedzibą ośrodka. Oprócz monitoringu oraz dostarczania pakietów aktywności seniorzy korzystali z gorącego posiłku dowożonego przez pracowników DDSW, zajęć rehabilitacyjnych, psychologiczno-terapeutycznych oraz pielęgniarstwa.

W DDSW wg stanu na koniec 2017, 2018, 2019 i 2020 r. świadczone usługi socjalne (w tym gorący posiłek – dwudaniowy obiad; w roku 2017 i 2018 także drugie śniadanie), edukacyjne, kulturalno-oświatowe, sportowo-rekreacyjne, aktywności ruchowej / kinezyterapii, aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy, terapii zajęciowej, aktywizujące pielęgnacyjno-kosmetyczne, muzyczno-ruchowe, a także muzykoterapię. Liczba osób (seniorów) korzystająca z ww. usług wg stanu na koniec roku 2017, 2018, 2019 i 2020 wynosiła odpowiednio: 30, 28, 30 i 27. Lista ubiegających się o korzystanie z DDSW wynosiła odpowiednio łącznie 53, 47, 47 i 43.

W ofercie na 2018 r. zajęcia terapeutyczno-psychologiczne dla użytkowników trwały około 5h/tydzień, zajęcia rehabilitacyjne około 8 h/tydzień, usługi pielęgniarstwa świadczone będą około 5 h/ tydzień.

W ofercie na 2019 r. zajęcia terapeutyczno-psychologiczne dla użytkowników trwały około 3h/tydzień, zajęcia rehabilitacyjne około 6 h/tydzień, usługi pielęgniarstwa świadczone będą około 3 h/ tydzień, a muzykoterapia około 4 h/tydzień.

W ofercie 2020 r. zajęcia terapeutyczno-psychologiczne dla użytkowników trwały około 2-5 h/tydzień, zajęcia rehabilitacyjne około 6 h/tydzień, a usługi pielęgniarstwa świadczone będą około 3 h/ tydzień, z tym, że w zaktualizowanej ofercie na rok 2020 (z 17 sierpnia 2020 r.) wskazano, że zajęcia terapeutyczno-psychologiczne dla użytkowników będą się odbywać w ilości około 2-5 h/tydzień, zajęcia rehabilitacyjne w wymiarze do 10 h / tydzień (do 40 h / miesiąc), a usługi pielęgniarstwa do 5 h / tydzień (20 h / mies.).

W każdej z edycji (2018, 2019 i 2020) w ramach świadczonych usług zapewniano seniorom również dowóz/odwóz (transport) do DDSW, usługi opiekuńczo-socjalne: wyżywienie (dwudaniowy obiad, kompot), a także usługi aktywizujące seniorów do zwiększania samodzielności życiowej przez organizowanie zajęć dostosowanych do indywidualnych potrzeb i możliwości. Pracownik prowadził terapię zajęciową przez zajęcia edukacyjne, warsztaty twórcze, plastyczne i rękodzielnicze zajęcia, prelekcje, zajęcia komputerowe, muzykoterapeutyczne, kulturalno-oświatowe, współpracując z innymi instytucjami samorządowymi, oświatowymi, kulturalnymi, seniorskimi, z wolontariuszami.

Podopieczni DDSW w 2018 i 2019 r.⁵⁰ dzięki nawiązanej współpracy GOPS z różnymi instytucjami oraz organizacjami, mogli skorzystać z rozszerzonych usług socjalnych, edukacyjnych (profilaktycznych), kulturalno-oświatowych, sportowo-rekreacyjnych, aktywizujących i integrujących społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy) czy też usług aktywności ruchowej / kinezyterapii.

Dzięki współpracy z Fundacją EcoTextil mieli możliwość bezpłatnego wypożyczenia sprzętu do rehabilitacji. DDSW współpracował również z Komisariatem Policji w Kętach (prowadzone prelekcje dla seniorów), lokalnymi OSP (akcje informujące o zagrożeniach, m.in. zatruciem tlenkiem węgla), Kołem Pszczelarzy w Kętach (prelekcje edukacyjne, degustacje), Gminną Biblioteką Publiczną w Kętach (zajęcia biblioteczne, cykliczne spotkania z „Wędrującym Bibliotekarzem” mające na celu promowanie czytelnictwa), Domem Kultury w Kętach (seanse filmowe w ramach „Kina Seniora”), Muzeum w Kętach, Fundacją Miejsc i Ludzi Aktywnych „MILA” w Krakowie (współpraca w ramach promocji działalności DDSW), Miejską Radą Seniorów (wspólne wycieczki), przedszkolami, szkołami podstawowymi, średnimi, świetlicą środowiskową w Kętach, środowiskowym domem pomocy w Kętach (integracja społeczna), Centrum Nowoczesnej Rehabilitacji i Opieki TriVita w Porąbce (rehabilitacja z wykorzystaniem specjalistycznych sprzętów i masaży), ośrodkiem sportu i rekreacji, czy dziennym domem pomocy w Kętach.

W 2020 r. w zakresie usług aktywizujących społecznie w tym wolontariatu międzypokoleniowego współpracował m.in. z jednostkami edukacyjno-wychowawczymi (przedszkole, szkoła, świetlica środowiskowa), UTW; w zakresie usług edukacyjno-kulturalnych z Gminną Biblioteką Publiczną w Kętach, OSP, kęckim domem kultury, Gminnym Ośrodkiem Kultury w Jasienicy, czy Komendą Policji w Kętach; z kolei w zakresie usług socjalnych: z ZUS czy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Oświęcimiu.

Dyrektor wyjaśniła, że od marca 2020 r. wszelkie spotkania integracyjne wstrzymano z uwagi na epidemię, jednak „pomimo zaniechanych osobistych spotkań międzypokoleniowych wolontariat międzypokoleniowy był realizowany poprzez zaangażowanie dzieci i młodzieży w wykonywanie prac plastycznych na rzecz seniorów”.

Współpraca z różnymi instytucjami/organizacjami rozszerzyła zakres usług świadczony w placówce, przez m.in. udzielanie informacji (część seniorów ustaliła stopień niepełnosprawności, przez co nabyła uprawnienia do ulg i uprawnień z PFRON, kilka osób wystąpiło do ZUS o świadczenie uzupełniające, przez co uległa poprawie ich sytuacja dochodowa). Spotkania integracyjne z dziećmi i młodzieżą przyczyniły się do przezwyciężenia stereotypów na temat osób starszych, a w czasie wspólnych spotkań odbywały się „żywe lekcje historii”. Dodatkowo, w ramach współpracy z organizacjami senioralnymi działającymi w gminie, użytkownicy DDSW mieli możliwość aktywnego udziału w 2018 i 2019 roku w Kęckich Balach Seniorów i Senioraliach, dzięki czemu mogli nawiązać nowe znajomości, mogli promować ośrodek, a to przyczyniało się także do rozwoju polityki senioralnej w Gminie Kęty. Prowadzone były również prelekcje profilaktyczne przez przedstawicieli Komendy Policji w Kętach czy Straży Pożarnej, co zwiększało u seniorów stopień radzenia sobie w sytuacjach trudnych i kryzysowych.

(akta kontroli str. 19-21, 23, 31-3765-72, 145-217, 278-297, 311-381, 386-471, 501-624, 1200-1411, 1412-1714, 1716-1718)

⁵⁰ Sprawozdania z działalności GOPS za 2018 i 2019 r. przekazane na podstawie art. 110 ust. 9 Burmistrzowi Gminy Kęty oraz Radzie Miejskiej w Kętach w marcu kolejnego roku; Sprawozdania dotyczące realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny oraz Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.

2.4. Minimalne standardy dostosowania do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych

Ośrodek znajdował się poza ścisłym centrum miasta Kęty, na terenie kompleksu rekreacyjno-sportowego, w parterowej części budynku o kształcie prostokąta współdzielonym z pomieszczeniami Orlika (m.in. szatnie/prysznice) oraz Targowiska miejskiego, w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zielonych (Park Lipowy), nieopodal rzeki Soły. Placówka była czytelnie oznakowana – tablice informujące znajdowały się na elewacji przy każdym z dwóch wejść do DDSW. Teren, na którym stał budynek był ogrodzony, dostępny z zewnątrz bez schodów. Do budynku prowadził wybrukowany chodnik, na równi z poziomem samego budynku. Bezpośrednio przed ogrodzeniem znajdował się wygodny parking. Dostęp do DDSW był przystosowany dla osób niepełnosprawnych: wszystkie pomieszczenia znajdowały się na parterze, na jednym poziomie. Na drzwiach zewnętrznych znajdował się dzwonek. Od południowej części budynku znajdował się wybrukowany plac targowy oraz miejsce na odpoczynek (ławki).

Od północy z kolei znajdował się niewielki ogrodzony ogródek z ławką. Na okres zimy, zewnętrzny komplet wypoczynkowy z ławą oraz fotelami ogrodowymi (rattan), przechowywane były w magazynie na terenie budynku.

Lokalizacja placówki DDSW⁵¹ została ustalona z uwzględnieniem rozległego terenu sześciu sołectw gminy Kęty, tj. terenów skąd mogą dojeżdżać użytkownicy placówki. Dyrektor wyjaśniła, że decyzję o tej lokalizacji podjęto w oparciu o fakt, iż od początku istnienia ośrodka wszystkim seniorom bez żadnych ograniczeń miał być (i został) zapewniony transport z miejsca zamieszkania do ośrodka i z powrotem, w ramach oferty placówki. Wskazała ponadto, że w trakcie spotkań społeczności DDSW, wszyscy seniorzy uważają, że zapewnienie im przewozu jest podstawowym i najważniejszym działaniem umożliwiającym im pobyt w ośrodku, gdyż „nawet korzystanie ze środków komunikacji miejskiej nie pozwoliłoby im bezpiecznie dojechać z uwagi na ograniczenia ruchowe – część osób porusza się przy pomocy kul łokciowych, balkoników.” Dodała, że nie mogą liczyć na stałą pomoc rodziny, gdyż wielu z nich mieszka samotnie (najbliżsi są czynni zawodowo). Pobliski Park Lipowy czy kompleks sportowy z boiskiem i bezpłatną siłownią zewnętrzną z kolei stanowią atut miejsca, bowiem w parku tym seniorzy przebywają często w ramach prowadzonych działań aktywizujących (w tym spacer, nordic walking, jazda na rowerach trzykołowych), co stwarza im poczucie bezpieczeństwa z dala od ruchliwej, głównej ulicy.

DDSW zajmował większą część wspomnianego budynku, zajmując powierzchnię użytkową 158,2 m², na którą składało się 15 pomieszczeń (dostępnych z jednego korytarza, bez progów, schodów czy innych przeszkód dla osób niepełnosprawnych ruchowo), w tym:

- 1) pomieszczenie ogólnodostępne wyposażone w stoły i krzesła, kanapę pełniące funkcję sali spotkań, jadalni, z biblioteczką i prasą, wyposażone w sprzęt RTV (również sprzęt mobilny nagłaśniający, płytami CD z muzyką), komputer (laptop) z dostępem do Internetu, fotel;
- 2) dwa pomieszczenia kuchenne, wyposażone w meble, sprzęty, urządzenia i naczynia do przygotowania i spożycia ciepłego i zimnego posiłku;
- 3) pomieszczenie do utrzymania / zwiększenia aktywności ruchowej lub kinezyterapii wyposażone w podstawowy sprzęt, odpowiedni do potrzeb i sprawności seniorów;
- 4) pomieszczenie pełniące funkcję szatni dla seniorów z indywidualnymi szafkami;
- 5) pomieszczenie pełniące funkcję szatni dla personelu z indywidualnymi szafkami;

⁵¹ DDSW znajdował się w budynku przy ul. Jana III Sobieskiego nr 36 w Kętach.

- 6) łazienka wyposażona w toaletowe kabiny WC (dla kobiet i mężczyzn) i pisuary, umywalkę, suszarkę do rąk;
- 7) pokój zabiegowo-pielęgniarski m.in. z biurkiem i fotelem lekarskim, szafami na leki, leżanką, parawanem oraz krzesłem obrotowym;
- 8) łazienka przystosowana dla osób niepełnosprawnych wyposażona w WC i umywalkę (z uchwytyami ściennymi).

Prysznic z uchwytyami, brodzikiem i krzesłem znajdował się w odrębnej części tego samego budynku (część współdzielona Orlika2012, do której prowadziło osobne wejście), z którego podopieczni DDSW mogli skorzystać. W trakcie kontroli NIK w łazience w części DDSW zamontowano osobny prysznic wraz z uchwytyami oraz krzesłem.

DDSW posiadał ponadto:

- 1) pomieszczenie do odpoczynku z miejscami do leżenia (wraz z szafą przesuwaną, lampą do światłoterapii, ławą i stolikiem);
 - 2) wydzielone miejsce do prasowania (żelazko, deska do prasowania) wraz z pralką;
 - 3) pokój kierownika DDSW wraz z szafą, biurkiem oraz fotelem i komputerem (laptop);
 - 4) otwarte pomieszczenie z sofą przeznaczone do odpoczynku;
 - 5) kserokopiarkę, drukarkę laserową, szafę na sprzęt sportowy, stół kawowy, tablicę flipchart, wieszaki;
 - 6) mały magazyn gospodarczy z toaletą dla personelu, umywalką i suszarką do rąk.
- Wzdłuż pomieszczeń DDSW prowadził korytarz, na ścianach którego wyeksponowano pamiątki z działalności domu (m.in. zdjęcia, prace plastyczne uczestników).

Zasoby rzeczowe w DDSW były zgodne z zasobami wskazanymi w złożonych ofertach na 2018, 2019 i 2020 r.

Dyrektor wskazała, że posiadane warunki lokalowe pozwalają na realizację przewidzianych umowami usług w zakresie realizacji Programu Senior+.

(akta kontroli str. 24, 144, 793-840, 1412-1702)

2.5. Postępowanie w sprawie przyznania usług w placówce „Senior+”

Postępowanie w sprawie przyznania pobytu w Ośrodku wsparcia regulowane było w oparciu o przepisy / treść:

- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej;
- ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego⁵² (Kpa) oraz upoważnień Burmistrza Gminy Kęty dla Dyrektora GOPS⁵³;
- rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej⁵⁴;
- uchwały nr XXIII/204/2016 Rady Miejskiej w Kętach z dnia 09 września 2016 r. w sprawie połączenia Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kętach, Świątlicy Środowiskowej w Kętach im. hm. Bronisławy Zbylut oraz Dziennego Domu „Senior-Wigor” w Kętach
- uchwały nr XII/90/2015 Rady Miejskiej w Kętach z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w Dziennym Domu „Senior-Wigor” w Kętach;

⁵² Dz. U. z 2020 r. poz. 256 ze zm.

⁵³ W tym Upoważnienie Burmistrza Gminy Kęty nr 111/2016 z dnia 1 czerwca 2016 r. dla Dyrektora GOPS do wydawania decyzji administracyjnych w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy Kęty.

⁵⁴ Dz.U. 2018 poz. 1358.

- zarządzenia nr 233/2015 Burmistrza Gminy Kęty z dnia 19 października 2015 r. w sprawie miesięcznej opłaty za pobyt wraz z wyżywieniem oraz usługami świadczonymi przez Dzienny Dom „Senior-Wigor” w Kętach.

Zgodnie z uchwałą Rady Miejskiej w Kętach w sprawie utworzenia Dziennego Domu „Senior – Wigor” w Kętach oraz nadania Statutu DDSW⁵⁵, terenem działania DDSW była gmina Kęty.

Zarządzeniem Dyrektora GOPS⁵⁶ wprowadzony został Regulamin Dziennego Domu „Senior-Wigor” w Kętach. Określono w nim zadania DDSW jak i następujące zasady kwalifikacji do DDSW, odpłatności za pobyt oraz usługi:

- uczestnikami DDSW mogły być osoby starsze, w tym niepełnosprawne, których minimalny wiek wynosił 60 lat, były nieaktywne zawodowo, wymagały częściowej pomocy i opieki;
- pierwszeństwo w procesie naboru miały osoby: samotne w rozumieniu ups, samotne gospodarujące w rozumieniu ustawy o pomocy społecznej, których rodzina (wstępni, zstępni) zamieszkiwała poza terenem gminy Kęty, na terenie gminy Kęty lub wspólnie, a także osoby pozostające w związku małżeńskim.

Osoby, których stan zdrowia wymagał stałej opieki oraz indywidualnej terapii, osoby zaburzone psychicznie lub osobowościowo nie kwalifikowały się do DDSW.

Prawo pobytu uczestników w DDSW przyznawane było w drodze decyzji administracyjnej wydawanej przez podmiot kierujący, na wniosek osoby zainteresowanej po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego (obejmującego ustalenie sytuacji rodzinnej, dochodowej i bytowej uczestnika).

Wypełnione karty zgłoszeniowe wpływające do GOPS⁵⁷ dekretowane były do DDSW, a kierownik DDSW prowadził listę osób oczekujących. W momencie pojawienia się wolnego miejsca kierownik DDSW telefonicznie lub osobiście zgłaszał pracownikowi socjalnemu potrzebę sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego w celu wydania decyzji administracyjnej odnośnie przyjęcia osoby do ośrodka wsparcia wraz z zakresem usług i wyżywieniem. Osoba zainteresowana była zapraszana na wizytę do DDSW celem zapoznania się z warunkami lokalowymi oraz szczegółową ofertą usług. W dalszej kolejności pracownik socjalny nawiązywał kontakt telefoniczny z klientem, aby umówić się na wizytę w środowisku celem przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wypełnienia stosownych dokumentów. Po udaniu się w środowisko pracownik socjalny wraz z podopiecznym wypełniał wniosek o przyznanie pomocy w formie skierowania i pobytu w DDSW wraz z zakresem usług i wyżywieniem wraz z kompletem dokumentów tj. oświadczenie o stanie majątkowym, oświadczenie o dochodach rodziny i osiągniętym dodatkowym dochodzie, oświadczenie o posiadaniu gospodarstwa rolnego, druk RODO oraz wypełniał druk kwestionariusza rodzinnego wywiadu środowiskowego. Komplet wypełnionych druków z zawnioskowaną pomocą przekazywany był Kierownikowi Działu Pomocy Środowiskowej GOPS Kęty w celu akceptacji, a następnie kierowany do działu świadczeń w GOPS, który przygotowywał decyzję administracyjną do podpisu przez upoważnionego przez Burmistrza Gminy Kęty Dyrektora GOPS. Wydana decyzja przyznająca prawo pobytu w DDSW wraz z zakresem usług i wyżywieniem wydawana była na czas określony oraz dostarczana stronie⁵⁸.

⁵⁵ Uchwała Nr XI/84/2015 z dnia 27 sierpnia 2015 roku w sprawie utworzenia Dziennego Domu „Senior – Wigor” w Kętach oraz nadania Statutu Dziennemu Domowi „Senior – Wigor” w Kętach.

⁵⁶ Nr 021.14.16 z 30 grudnia 2016 r.

⁵⁷ Karta zawierała rubryki do wypełnienia w tym: dane osobowe, kontaktowe, informację o tym, że jest się samodzielnym, o zakresie dochodów, aktywności zawodowej, wymaganiu częściowej opieki/pomocy, zainteresowaniu rodzajem wsparcia, czy dowozem do ośrodka.

⁵⁸ Opłaty za pobyt w DDSW wnoszone są po upływie miesiąca rozliczeniowego do 20-tego dnia następnego miesiąca na konto zgodnie z par. 3 Zarządzenia 233/2015 Burmistrza Gminy Kęty z 19 października 2015 r.

Skierowanie do DDSW znajdowało się w indywidualnej teczce uczestnika. W wyniku szczegółowego badania 12 teczek uczestników DDSW⁵⁹ ustalono, że zgodnie z przyjętym Regulaminem DDSW oraz procedurą, w każdym przypadku:

- przyjęcie do DDSW odbywało się na wniosek osoby zainteresowanej. Każdy kandydat złożył w GOPS komplet dokumentów rekrutacyjnych, tj.: wniosek o pomoc w formie wsparcia w DDSW wraz z kompletem dokumentów, tj. oświadczeniem o dochodach, oświadczeniem o posiadanym gospodarstwie rolnym lub jego braku, oświadczeniem o stanie majątkowym, drukiem RODO, dokumentem potwierdzającym wysokość oraz rodzaj pobieranego dochodu;
- zgodnie z art. 106 ustawy o pomocy społecznej przyznanie usług nastąpiło w formie decyzji administracyjnej wydanej przez Dyrektora GOPS. W decyzji ustalany był okres, na który skierowano uczestnika do placówki oraz ustalano zakres usług z wyżywieniem i wysokość opłaty za pobyt w placówce. Wydanie decyzji administracyjnej przyznającej miejsce w DDSW oraz ustalającej kwotę odpłatności następowało po przeprowadzeniu wywiadu środowiskowego przez pracownika socjalnego GOPS, zgodnie z przepisami ups⁶⁰;
W 12 badanych przypadkach na okres obejmujący 2018-2020 wydano 66 decyzji o przyznaniu usług i wyżywieniu. Wszystkie decyzje w sprawie skierowania na pobyt w DDSW zawierały elementy wskazane w art.107 § 1 i 3 Kpa.
Wydanie każdej badanej decyzji poprzedzone zostało przeprowadzeniem wywiadu środowiskowego. W 63 przypadkach wywiad środowiskowy został przeprowadzony w dniu złożenia wniosku o pomoc w formie wsparcia, w pozostałych 3 przypadkach od 1 do 3 dni od zgłoszenia. We wszystkich badanych przypadkach korzystania z pobytu w DDSW decyzja administracyjna była wydawana na okres do 6 miesięcy. Przy wydawaniu decyzji w stosunku do osób ubiegających się po raz kolejny o pobyt w DDSW, wypełniano część IV formularza wywiadu środowiskowego (aktualizacja wywiadu), zgodnie z treścią art. 107 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej oraz §9 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 sierpnia 2016 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (nie rzadziej niż co 6 miesięcy)⁶¹;
- odpłatność osoby korzystającej z placówki została ustalona zgodnie z uchwałą Nr XII/90/2015 Rady Miejskiej w Kętach z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w Dziennym Domu „Senior-Wigor” w Kętach;
- kwalifikacja kandydata do Dziennego Domu odbywała się zgodnie z przyjętym Regulaminem DDSW oraz z przyjętymi w gminie (GOPS) zasadami uczestnictwa seniorów w zajęciach oferowanych przez placówkę zawartych szczegółowo w Regulaminie organizacyjnym GOPS⁶²;
- w teczkach osobowych uczestników znajdowało się zaświadczenie lekarskie dla osoby ubiegającej się o przyjęcie do DDSW. Na podstawie zaświadczenia stwierdzano brak przeciwwskazań zdrowotnych do pobytu w DDSW oraz brak przeciwwskazań zdrowotnych do uczestnictwa w zajęciach sportowo-rekreacyjnych prowadzonych przez DDSW;

w sprawie miesięcznej opłaty za pobyt wraz z wyżywieniem oraz usługami świadczonymi przez DDSW. Pozyskane dochody co miesiąc GOPS odprowadzał na rachunek UG Kęty i nie stanowiły one udziału w planie finansowym DDSW. Gmina Kęty w planie finansowym GOPS na dany rok ujmowała kwotę na utrzymanie ośrodka, a kwota ta nie była uzależniona od wpływów z dochodów gminy. Dochody otrzymane i przekazane do UG Kęty w poszczególnych latach to: 2018 r. - 43 717, 55 zł, 2019 r. - 44 026,13 zł, 2020 r. - 23 608,86 zł.

⁵⁹ Po cztery tezki osób korzystających z usług DDSW w każdym z badanych lat objętych kontrolą.

⁶⁰ Art. 106 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej.

⁶¹ Dziennik Ustaw z 2017 r. poz. 1788.

⁶² Treść §22 m.in. *Zapewnienie wsparcia i opieki osobie nieaktywnej zawodowo, powyżej 60 r.ż.* Zarządzenia nr 021.4.17 Dyrektora GOPS w Kętach z dnia 2 stycznia 2017 r., które utraciło moc przez wprowadzenie nowego Zarządzenia nr GOPS.DAO.021.40.19.RW z 22 listopada 2019 r. (obowiązującego nadal).

- w teczkach znajdowały się karty zgłoszenia, karty klienta, oświadczenia dotyczące zapoznania się z regulaminem DDSW, karty pielęgniarstwa, karty rehabilitanta, karty pracownika socjalnego zatrudnionego w DDSW, karty psychologa, deklaracje udziału w zadaniu w ramach Programu Wieloletniego „Senior +” na lata 2015-2020;
 - uczestnicy mieli zapewniony dowóz do i z placówki, jak również w czasie wyjazdów okolicznościowych;
 - uczestnicy korzystali ze wsparcia Domu od 22 do 64 miesięcy (nieprzerwanie od października 2015 r.). We wszystkich przypadkach uczestnicy korzystali z usług: socjalnych, edukacyjnych, kulturalno-oświatowych, aktywności ruchowej, sportowo-rekreacyjnych, aktywizujących społecznie czy terapii zajęciowej.
- W jedenastu badanych przypadkach uczestnicy nadal (luty 2021 r.) korzystali ze wsparcia DDSW. W jednym przypadku uczestnik zrezygnował z uczestnictwa w DDSW (2018 r.) i nie ubiegał się ponownie o skierowanie.
(akta kontroli str. 19-21, 31-63, 82, 120-125, 278-297, 311-381, 383, 790-792, 1716-1718, 1731, 1862)

2.6. Wydatkowanie środków i realizacja zadania wskazanego w umowie

Zlecone zadania w ramach Programu „Senior+” Gmina zrealizowała zgodnie ze złożonymi ofertami i zawartymi umowami:

- otrzymane w latach 2018, 2019 i 2020 dotacje były wydatkowane zgodnie z umową i ponoszone zgodnie z kalkulacją kosztów zawartą w ofercie (wniosku), do której odnosiła się umowa⁶³;
- przesunięcia w zakresie wydatkowania środków pomiędzy poszczególnymi pozycjami kalkulacji kosztów miały miejsce w 2018, 2019 i 2020 r.:
 - w 2018 r. dokonano przesunięć w ramach kosztów funkcjonowania placówki pokrywanych z dotacji i ujętych w kosztorysie o wartości do 10% przewidywanych kosztów całkowitych zgodnie z § 2 pkt 15 umowy. Zmniejszono o 10% koszt zajęć terapeutyczno-psychologicznych, rehabilitacyjnych, pielęgniarstwa w łącznej kwocie 4.796,00 zł na rzecz wyżywienia użytkowników;
 - W 2019 r. dokonano przesunięć w ramach kosztów funkcjonowania placówki pokrywanych z dotacji i ujętych w kosztorysie o wartości do 10% przewidywanych kosztów całkowitych zgodnie z § 2 pkt 15 umowy. Zmniejszono o 10% koszt wyżywienia użytkowników o kwotę 1.458,20 zł z dotacji i 1,25 zł ze środków własnych na rzecz zajęć rehabilitacyjnych dla użytkowników. W ramach umowy dokonano zmiany kalkulacji kosztów poszczególnych działań – zmniejszono koszt wyżywienia użytkowników o 6 tys. zł i jednocześnie zwiększono koszt za zajęcia rehabilitacyjne o w/w kwotę (wynika z oszczędności kwoty jednostkowej posiłku oraz absencji użytkowników, a kwotę tę zaplanowano wykorzystać na zwiększenie liczby zajęć rehabilitacyjnych dla uczestników (aneks do umowy 1/2019 z dnia 14.10.2019 r.)⁶⁴;
 - W 2020 r. dokonano przesunięć w ramach kosztów funkcjonowania placówki pokrywanych z dotacji i ujętych w kosztorysie o wartości do 10% przewidywanych kosztów całkowitych zgodnie z § 2 pkt 16 umowy. Zmniejszono w ramach kosztów realizacji działań kwoty przeznaczone na zajęcia rehabilitacyjne o 960,00 zł, pielęgniarstwa 240,00 zł usługi opiekuńczo-socjalne, w tym zapewnienie 1 posiłku dziennie 4.300,00 zł, natomiast zwiększono kwoty przeznaczone na zakup laptopa 70,00 zł oraz zakup

⁶³ Do umowy nie była dołączana odrębna kalkulacja.

⁶⁴ Pismo z dnia 25 września 2019r. skierowane do Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w Krakowie.

materiałów i artykułów wykorzystywanych podczas terapii zajęciowej 5.430,00 zł. W ramach umowy dokonano dwukrotnie zmiany kalkulacji kosztów poszczególnych działań (aneks do umowy 1/2020 z dnia 2.09.2020 oraz aneks do umowy 2/2020 z dnia 14.10.2020r.);

- został zachowany procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach realizacji zadania;
- GOPS prowadził wyodrębnioną dokumentację finansowo-księgową i ewidencję księgową zgodnie z zasadami wynikającymi z ustawy o rachunkowości oraz postanowieniami umowy. Ewidencja księgową w ramach Programu "Senior+" prowadzona była w oparciu o Zarządzenie Dyrektora GOPS ws. ustalenia planu kont⁶⁵. W ramach Programu wyodrębniono konta analityczne (środki własne, dofinansowanie), a także w planie finansowym wyodrębniono pozycję paragrafu, z którego dokonywane były wydatki. Dokumenty były opisane zgodnie z wytycznymi określonymi w umowie;
- sporządzanie i przechowywanie dokumentacji finansowej i merytorycznej odbywało się zgodnie z postanowieniami umowy. Dokumenty były opisane zgodnie z wytycznymi określonymi w umowie;
- wymagane umową obowiązki informacyjne, zgodnie z zasadami Programu, ogłoszeniem konkursowym oraz postanowieniami umowy były wypełniane: oznaczenia znajdowały się na tablicach na i w budynku DDSW, na umowach o usługi, potwierdzających wykonanie usługi (m.in. karty pracy), na stronach internetowych Gminy Kęty oraz GOPS, na portalu społecznościowym Facebook, w artykułach prasowych, dokumentach rekrutacyjnych, księgowych.

(akta kontroli str. 22-23, 25-27, 82, 275-297, 370-471, 504-612, 625-792, 796-810, 943-952, 1412-1715)

2.7. Sprawozdawczość w ramach Programu „Senior+”

W latach objętych kontrolą na realizację Programu „Senior+” (funkcjonowanie placówki) wydatkowano:

- W 2018 r.: 366 408,40 zł (z tego ze środków dotacji – 72 000,00 zł, ze środków własnych gminy 294 408,40 zł). Procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach funkcjonowania placówki wyniósł 19,65%, a procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach zadania wyliczony jako proporcja całkowitych kosztów zadania ujętych w sprawozdaniach realizacji zadania w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” oraz otrzymanej dotacji, wyniósł 36,88%.
- W 2019 r.: 359 956,60 zł (z tego ze środków dotacji – 72 000,00 zł, ze środków własnych gminy – 287 956,60 zł). Procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach funkcjonowania placówki wyniósł 20,00%, a procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach zadania wyliczony jako proporcja całkowitych kosztów zadania ujętych w sprawozdaniach realizacji zadania w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” oraz otrzymanej dotacji, wyniósł 39,10%.
- W 2020 r.: 325 957,18 zł (z tego ze środków dotacji – 71 211,65 zł, ze środków własnych gminy – 254 745,53 zł). Procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach funkcjonowania placówki wyniósł 21,84 %, a procentowy udział dotacji w całkowitych kosztach zadania wyliczony jako proporcja całkowitych kosztów zadania ujętych w sprawozdaniach realizacji zadania w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” oraz otrzymanej dotacji, wyniósł 32,91%.

Gmina Kęty w ramach środków własnych nieujętych w kosztorysach pokrywała częściowo koszty zatrudnienia pracowników oraz dodatkowych specjalistów realizujących zajęcia aktywizujące, m.in. zajęcia muzyczno-ruchowe, zajęcia

⁶⁵ Zarządzenie nr 021.36.17 z dnia 29 grudnia 2017 r. wraz ze zmianami.

aktywizujące (kosmetyczno-pielęgnacyjne). Ponadto Gmina w ramach środków własnych zapewniała użytkownikom artykuły biurowe, środki czystości, na bieżąco pokrywała koszty doposażenia oraz drobnych napraw. Gmina w ramach środków własnych zapewniła również opłaty z tytułu usług telekomunikacyjnych, opłatę RTV, Internetu, kosztów ryczałtu, kosztów dodatkowych wynagrodzeń rocznych pracowników wraz z kosztami pracodawcy, środki na odpis ZFŚS dla pracowników. Informacje te zostały wskazane w sprawozdaniach z wykonania zadań publicznych za lata 2018-2020 przedkładanych wojewodzie.

(akta kontroli str. 82, 625-789, 943-952, 1200-1411, 1412-1702, 1715, 1718-1720, 1732-1861, 1863)

Sprawozdania z realizacji zadania za 2018, 2019 i 2020 r. zostały sporządzone na podstawie wzorów dokumentów dotyczących ogłoszenia o konkursie / umowy. Sprawozdania zostały przekazane, zgodnie z zawartymi umowami, w terminach 30 dni od zakończenia realizacji zadania.

Złożone sprawozdania końcowe z realizacji zadania uwzględniały dane dotyczące: rzeczywistej liczby seniorów objętych wsparciem w ramach Programu, kosztu realizacji zadania, z wyszczególnieniem środków własnych i dotacji z budżetu państwa; liczby seniorów objętych poszczególnymi rodzajami usług i ich opisem.

Otrzymane dotacje za 2018, 2019 i 2020 rok zostały wykorzystane w całości.

Z uwagi na niewykorzystane środki w planie wydatków na realizację programu "Senior+" w 2020 r. będące wynikiem niskiej frekwencji i poniesionych wydatków w czasie zawieszenia działalności (epidemia SARS-CoV-2), Wojewoda Małopolski pismem z dnia 31 grudnia 2020 r.⁶⁶ dokonał zmniejszenia planu wydatków w dziale 852 rozdział 85295, o kwotę 788,35 zł. Dotacja przekazana w wysokości 71 211,65 zł została wykorzystana w całości.

W każdym z kontrolowanych lat składano sprawozdanie z trwałości realizacji zadania.

Wojewoda Małopolski nie przeprowadzał w latach 2018–2020 kontroli realizacji zadań określonych zawartymi na ten okres umowami.

(akta kontroli str. 82, 625-627, 943-952, 1200-1411, 1412-1702, 1715, 1718-1720, 1731-1861, 1863)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności GOPS w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Kierownik DDSW w chwili zatrudnienia na tym stanowisku 23 maja 2017 r. nie spełniała wszystkich wymagań określonych w ups, gdyż nie posiadała specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej. Szkolenie specjalistyczne w tym zakresie podjęła w październiku 2019 r., a zakończyła 4 lipca 2020 r.

Zgodnie z art. 111a ust. 3 ups, osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej, będącymi w strukturze ośrodka pomocy społecznej obowiązane są spełniać wymagania dla kierowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, wskazanymi w art. 122 ust. 1 ups, tj. posiadać co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z organizacji pomocy społecznej.

Dyrektor GOPS wyjaśniła, że na podstawie uchwały nr XXIII/204/2016 Rady Miejskiej w Kętach Dzienny Dom "Senior-Wigor" w Kętach z dniem 1 stycznia 2017 r. został włączony w struktury GOPS, zaś pracownicy Dziennego Domu "Senior-Wigor" w Kętach stali się pracownikami GOPS. Dyrektor Ośrodka posiada kwalifikacje określone w art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej i sprawuje nadzór nad działalnością Dziennego Domu "Senior-Wigor" w Kętach, natomiast kierownik DDSW koordynująca pracę placówki, rozpoczęła

⁶⁶ Pismo znak: WF-I.3111.18.42.2020.

w październiku 2019 r. studia podyplomowe na kierunku szkolenie specjalizacyjne z zakresu pomocy społecznej w Instytucie Spraw Społecznych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, które ukończyła i uchwałą Komisji Egzaminacyjnej do spraw specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej z dnia 4 lipca 2020 r. uzyskała specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej.

W ocenie NIK Kierownik DDSW uzyskała wymagane art. 111a ust. 3 ups kwalifikacje dla osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej z dniem 4 lipca 2020 r., tj. uzyskania specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 28-29, 89-93, 201-274)

- 2) W części II.1 i II.2. sprawozdań z wykonania zadania publicznego za lata 2018-2020 nie wykazywano wpłat i opłat adresatów zadań publicznych. Przedmiotowe części sprawozdania dotyczyły wykazywania środków finansowych z innych źródeł, w tym pochodzących z wpłat i opłat adresatów zadania publicznego (Rozliczenie ze względu na źródło finansowania oraz Rozliczenie ze względu na rodzaj kosztów (w zł) / ostatnia kolumna dotycząca wykazywania również środków pochodzących z innych źródeł, w tym pochodzących z wpłat i opłat adresatów zadania publicznego).

Zgodnie z treścią § 2 ust. 18 zawartych z Wojewodą Małopolskim umów nr WP-III.9421.39.20.2017 i nr WP-III.9421.37.17.2018 oraz § 2 ust. 19 umowy nr WP-III.9421.22.65.2019: beneficjent dotacji zobowiązał się do przekazania na realizację zadania, m.in. środków finansowych z innych źródeł, w tym wpłat i opłat wnoszonych przez adresatów zadania publicznego.

Dyrektor GOPS wskazała, że z uwagi na brak ujęcia w złożonych ofertach źródła finansowania z wpłat i opłat adresatów zadań publicznych, nie mogły być one wykazywane w sprawozdaniach z wykonania zadania publicznego. Wyjaśniła, że GOPS zgodnie z Zarządzeniem Burmistrza Gminy Kęty otrzymywał w całości środki finansowe na działalność ośrodka, a kwota ta nie była uzależniona od wpływów z dochodów użytkowników ośrodka wsparcia. Pozyskane dochody od adresatów zadania publicznego, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętach odprowadzał na rachunek Urzędu Gminy Kęty i nie stanowiły one udziału w planie finansowym ośrodka wsparcia. Dyrektor stwierdziła, że Gmina Kęty oprócz wkładu własnego ujętego w ofertach, finansuje dodatkowe działania ze środków własnych, które znacznie przewyższają dochody otrzymane z wpłat od adresatów zadania publicznego. Dyrektor wskazała, że w 2018 r. to kwota 171 178,84 zł a dochody otrzymane to kwota 43 717,55 zł. W 2019 r. to kwota 175 816,74 zł a dochody otrzymane to kwota 44 026,13 zł. W 2020 r. to kwota 109 586,56 zł a dochody otrzymane to kwota 23 608,86 zł. Dodała, że wszystkie przedkładane oferty były rozpatrzone pozytywnie, podpisano umowy, przekazano dotacje (dofinansowanie), a jednostki rozpatrujące wnioski ani razu nie interweniowały w kwestii zapisów, czy to w ofercie czy w sprawozdaniach, pod kątem ich niezgodności. Wskazała, że Gmina Kęty wspiera finansowo DDSW w sposób znacząco przewyższający kwoty otrzymane od adresatów zadania publicznego.

(akta kontroli str. 82, 625-789, 943-952, 1200-1411, 1412-1702, 1715, 1718-1720, 1732-1861, 1863)

NIK zauważa, że niezależnie od złożonej oferty dla zapewnienia przejrzystości realizacji zadania istotne jest właściwe – zgodne z obowiązującymi w ramach Programu wzorami – przedstawianie danych w sprawozdaniach.

OCENA CZĄSTKOWA

DDSW w okresie kontrolowanym spełniał wszystkie obligatoryjne standardy Dziennego Domu Senior+ określone w pkt IV.2 Programu „Senior+”.

Warunek zatrudnienia co najmniej jednego pracownika na 15 uczestników był zrealizowany. Stan zatrudnienia w placówce był zgodny z zasobami kadrowymi wskazanymi w ofertach złożonych przez Gminę w ramach konkursu na poszczególne lata objęte kontrolą.

Zlecone zadania GOPS zrealizował zgodnie ze złożonymi ofertami i zawartymi umowami. Dotacje otrzymane w latach 2018, 2019 oraz i 2020 były wydatkowane zgodnie z umową.

W trakcie pobytu wszystkim podopiecznym placówki zapewniano usługi: socjalne, opiekuńczo-terapeutyczne, edukacyjne, kulturalno-oświatowe, aktywności ruchowej, aktywizacji społecznej.

Stwierdzone w tym obszarze kontroli nieprawidłowości miały charakter formalny i nie wpłynęły negatywnie na funkcjonowanie i realizację zadań DDSW.

IV. Uwagi i wnioski

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

- 1) przeprowadzanie ewaluacji w terminach założonych w dokumentach strategicznych z zakresu rozwiązywania problemów społecznych Gminy Kęty;
- 2) zatrudnianie na stanowiskach, o których mowa w art. 111a ust. 3 ups osób spełniających wszystkie kryteria wskazane w art. 122 tej ustawy;
- 3) ujmowanie w części II.1 i II.2. sprawozdania z wykonania zadania publicznego informacji dotyczących środków finansowych z innych źródeł, w tym pochodzących z wpłat i opłat adresatów zadania publicznego.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, kwietnia 2021 r.

Kontroler

Marcin Hałat

Starszy inspektor kontroli państwowej